Romprestfilatelia

POSTA ROMANA

Lei 17

almanahul filatelic

1980

Documentele filatelico-poştale de campanie — documente istorice

Cercetătorii de istorie poştală din ţara noastră, ca de altfel şi colegii lor din diverse ţări ne-au dat numeroase clasificări pentru piesele filatelice ale „poştelor de campanie" şi nu vom stărui în a demonstra care dintre ele este cea mai justă. Dorim însă să relevăm valoarea de document istoric al pieselor filatelico-poştale de campanie, latură mai puţin relevată atît în studiile filatelice publicate pînă acum, cît mai ales în structura exponatelor filatelice prezentate în expoziţii, unde sînt reliefate mai mult „tipurile" de întreguri poştale, de scrisori, de ştempluri militare, de cenzură etc. — nevalorificîndu-se în modul cel mai corespunzător **conţinutul** scrisorilor, conţinut ce ne îngăduie să descifrăm istoria, acea istorie scrisă cu eroism şi jertfe de cei mai **autentici cronicari** — autori ai celor mai autentice şi emoţionante documente — combatanţii.

Ei, combatanţii, exponenţi ai eroismului românesc şi cronicari obiectivi ai fenomenului istoric, au încrustat în corespondenţa lor scrisă la maxima tensiune a tranşeelor de luptă, în cuvinte simple, dar cu fiorul celui mai sublim patriotism, frînturi din epopeea naţională al cărei corolar a fost, este şi va rămîne pentru eternitate : pentru fii României nimic nu este mai scump decît suveranitatea, independenţa şi libertatea patriei — apărarea pămîntului ei sacru !

De aceea, considerăm că într-un exponat filatelic, aceasta presupune **relevarea textului,** ceea ce din păcate, încă, nu este nici în opinia juriilor expoziţiilor noastre filatelice, chiar şi atunci cînd au de analizat un exponat de factură tematică. A sacrifica de dragul relevării unuia sau mai multor ştempluri — **textul** documentului filatelico-poştal, după opinia noastră nu serveşte scopului major pe care şi-l propune filatelia românească contemporană şi în primul rînd Poşta Română, atît de inspirat condusă astăzi, pe coordonatele sarcinilor politico-ideologice şi cultural-educative ce-i revin din documentele de partid.

Să studiem aşa dar documentele filatelico-poştale de campanie — veritabile documente istorice, în primul rînd sub aspectul conţinutului lor, al mesajelor pe care le poartă şi numai în al doilea rînd, sub cel strict filatelico-poştal.

Mesaje de peste secol

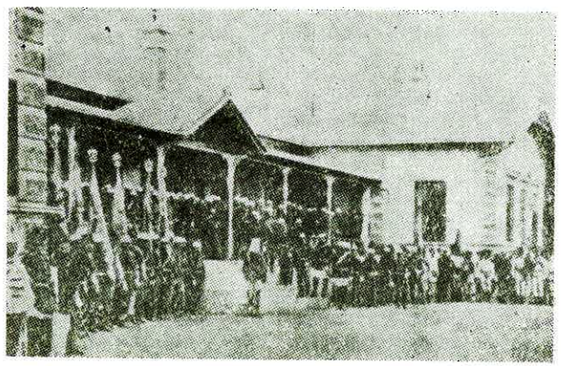

Fig. 1 : Cartierul general al armatei române la Poiana. Reproducere din „Album comemorativ pentru jubileul de 25 ani al războiului din 1877".

„6 sept. 1877", veni generalul Cernat. Insistă mult să merg la ambulanţă. Puteam oare să merg ? Stătui pe cîmp şi asistai la o scenă din cele mai dureroase : defilarea oştirei ce rămăsese după luptă. Trecu Regimentul 8. Avea numai 3 ofiţeri. Nu vorbesc de al 2-lea de Vînători căci nu era nici o companie... [1].

(Scrisoare cuprinzînd impresii în faţa Plevnei, între 30 aug. — 4 sept. 1877).

„În faţa Plevnei" (N. A. : Griviţa) „01 octombrie 1877". Tata se miră de ce nu scriu şi eu de ploaie, nori, frig, de gloanţele care au trecut pe la capul meu, de obuzele care au eclatat la picioarele mele, etc... De ce să scriu ? Nu m-am gîndit la aceasta. Cine se ocupă aici de gloanţe, de obuze... Care e soldatul pe la capul căruia n-au trecut mii de gloanţe, eclatat în faţa lui sute de obuze... Nu puteţi să vă închipuiţi ce este o scrisoare de la voi ! Ce curaj îmi dă ! [2].

Fig. 2 : Fragment de scrisoare, purtînd ştemplul „Intendenţa Militară Tharand" (armata a IV-a) şi ştemplul oficiului poştal „Crajova" din colecţia autorului.

„Lîngă Griviţa" (5 octombrie 1877)". Ştiţi că nu pot merge niciodată îndărăt... Se zice că mîine va fi atacul cel mare. Veţi vedea. Spre a satisface oarecum dorinţa voastră, voi vorbi de asta 28 de ore din urmă petrecute în redută [3].

Fig. 3 : Corespondenţă a subprefecturii Balta, către primăria comunei Urzicuţa, privind măsuri de aprovizionare a corpului de observaţie din Calafat — din colecţia autorului (2 oct. 1877).

Este cunoscut faptul că scrisorile maiorului Dimitrie Giurescu — erou al războiului pentru independenţă constituie un veritabil „Jurnal personal" [4].

(1) Documente privind Istoria României, Războiul pentru independenţă, vol. VI, Edit. Academiei R.P.R. 1953, pag. 82 (Documentul 136) Scrisoarea lui Vintilă C. A. Rosetti adresată părinţilor săi.
(2) — Documente privind Istoria României, Războiul pentru independenţă Vol. VI, Edit. Academiei R.P.R., 1952, pag. 82 (Documentul 945, pag. 465—466, Scrisoarea lui Vinitlă C. A. Rosetti.
(3) — idem, Documentul 1068 ; pagina 538, scrisoarea aceluiaşi.
(4) — Rosetti R. „Corespondenţa maiorului D. Giurescu, mort în lupta de la Rahova. 7 noiembrie 1877. Comunicare la 10 octom. 1946. Analele Academiei, memoriile Secţiuni Istorcie, seria III, tomul XXIX, mem 3, 1946, pag. 77 — 112, Vezi şi Giurescu, Dinu C. — „Maiorul Dimitrie Giurescu ; Magazin Istoric nr. 1 apr. 1967 pag. 3—4.

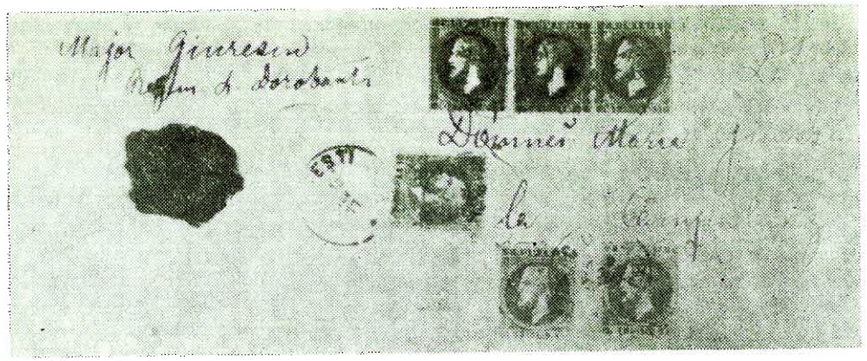

Fig. 4 : Plicul scrisorii recomandate depuse la Corabia, la 9 noiembrie 1877 (stil nou).

...Copii, dorul de copii mă usucă ... Nu-mi fac idei negre ; chiar de-aşi şti pozitiv că ar fi să fiu omorît, tot mă gîndesc că sînt dator să las copiilor mei un nume nepătat, şi-mi voi face datoria, dar asta nu mă împiedică să-mi fie dor... sublinia eroul de la Rahova în unele scrisori adresate soţiei, rînduri în care se îngemănează iubirea de patrie şi dragostea faţă de familia sa.

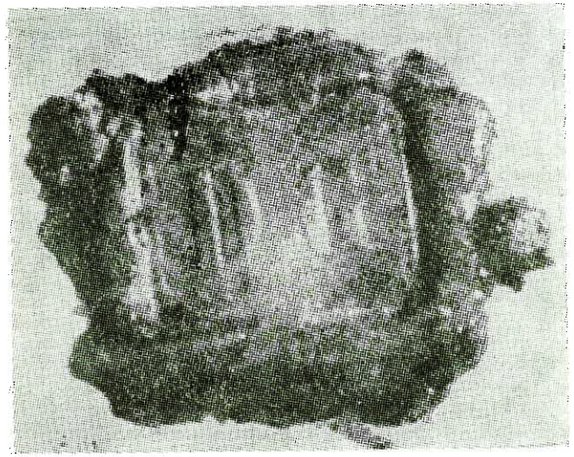

Fig. 5 : Sigiliul în ceară aplicat de maiorul D. Giurescu pe corespondenţa trimisă familiei sale.

Mîine plecăm spre Rahova... Nu te îngrijora dacă nu vei primi curînd scrisori ;... O dată Rahova luată, ne vom stabili acolo... şi atunci vom avea corespondenţă mai regulată, avînd oraşelul Bechet peste Dunăre... N-am timp să-ţi mai scriu, fiindcă mă cheamă colonelul Slăniceanu... [5].

(5) Fragment din ultima scrisoare a maiorului D. Giurescu. În dimineaţa zilei de 7 noiembrie 1877, cînd armata română ia cu asalt Rahova, Batalionul de dorobanţi Muscel în frunte cu Giurescu, porneşte în prima linie. În teribila încleştare ce are loc un glonte îi rupe lama sabiei, altul îi trece prin pantaloni fără a-l răni. Neînfricat, eroul rămîne în picioare conducînd atacul. O spărtură de obuz îl loveşte în ceafă şi îl omoară. Lîngă trupul său a fost găsit şi acela al credinciosului său cîine, care-l însoţeşte în luptă. (După Rosetti R., op. citat ,etc...).

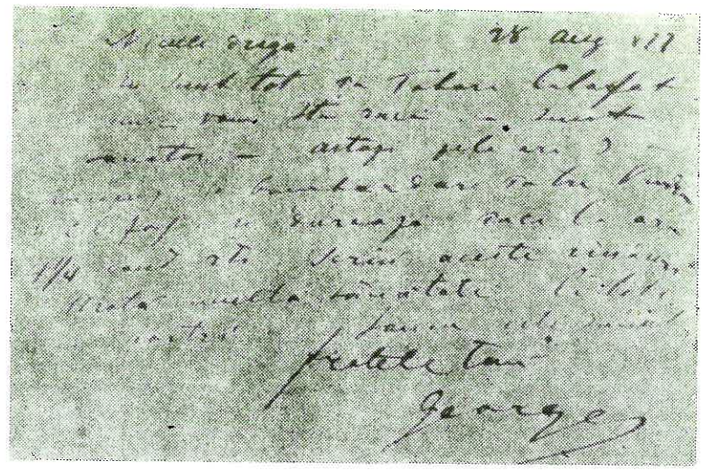

Fig. 6 : Scrisoare (datată 28 aug. 1877) prin care George Kivu scrie din tabăra de la Calafat : **„Astăzi pe la ora 3, începu o bombardare în Vidin şi Calafat şi durează încă la ora 4½, cînd îţi scriu aceste rînduri...“** (După studiul publicat în Revista Filatelia nr. 3 (143) anul XVII, martie 1968, pag. 8 de D. Paşşalega).

Fig. 7 (montaj) : Trei corespondenţe din perioada războiului pentru independenţă, datate : 9 august 1877 (ROUMANIE — AVRIC(OURT) — PARIS) ; 5 noiembrie 1877 (BACAU — IASSY) ; 25 ianuarie 1877 (CRAJOVA — BUCUREŞCI) — (din colecţia autorului).

Preluînd ştafeta eroilor de la '77

Posed în colecţia mea tematică „Omagiul ostaşului român" — un mare număr de piese filatelice al căror conţinut îl recitesc todeauna cu plăcere şi cu emoţie, cu admiraţie dar şi cu respectul cuvenit acelor care au luptat şi s-au jertfit pentru înfăptuirea idealului naţional: făurirea Statului naţional unitar român. Numele lor nu au rezonanţa celor intraţi în panteonul eroilor României. Sînt nume mai puţin cunoscute, sau aproape deloc. De fapt — niciodată nu m-au impresionat numele onomastice, ci faptele săvîrşite de oameni, care în mod firesc trebuie să poarte un nume. Impresionează deci faptele, impresionează acea „ştafetă" — preluată de români din generaţie în generaţie — al cărei mesaj relevă dragostea românului pentru glia străbună, eroismul său legendar impus de respectul pentru trecutele generaţii eroice şi răspunderea pentru generaţiile ce vor veni.

Dar să lăsăm să vorbească însăşi combatanţii — cronicari:

Fig. 8, 9: „Mobilizarea a fost primită de soldaţi cu bucurie şi cu urale..."

(Scrisoarea Slt. Al. Niţescu, din regimentul V. Ialomiţa nr. 23, Brigada 19 infanterie, divizia IX. Datarea: 2 sept. 1916).

„Sînt în mijlocul vijeliilor de gloanţe şi şrapnele, sunt sănătos şi sunt la adăpost de ori şi ce. E grozav războiul, mai cu seamă că aici luptăm numai cu nemţi, care au tunuri mari, teribile. Cu toate acestea stăm bine... Trimite-mi ştiri prin poştă, căci acum s-a restabilit poşta... O ştire de la tine parcă m-ar renaşte din iadul în care sînt... Trebuie să ştii că de o săptămînă sîntem în luptă în continu şi nu m-am culcat decît 2—3 ore pe noapte şi îmbrăcat, pe pae, împreună cu colonelul meu. Nu-ţi mai pot scrie alt (ceva) nimic."

(Scrisoare a aceluiaşi din 20 sept. 1916) [6].

„De 15 zile brigada noastră a încercat cele mai grele lupte, lupte crîncene şi numai cu nemţii. Oricum sunt ei de nemţi, cu toate aceste, în sfîrşit i-am răpus. Am avut de luptat mai mult cu tunuri teribile, zile întregi eram într-un iad de bubuituri şi în pericolele cele mai mari... Pînă acum sunt sănătos şi am scăpat teafăr însă mulţi camarazi de-ai mei au murit."

Iată şi alte texte reproduse din corespondenţa acelor ani plini de patos şi avînt patriotic:

„Îţi scriu cîteva rînduri înainte de o mare luptă cu forţe inamice copleşitoare. Ne batem să apărăm Capitala acestei Ţări azi atît de năpăstuită. Curaj tuturor românilor noştrii, România nu poate fi nimicită de nici o hoardă. Stă scris pe săbiile noastre. Cu Dumnezeu înainte pentru această Sfîntă Ţară Românească".

(Din scrisoarea locot. T. Stănescu, Divizia a II-a Cavalerie. Datată: noiembrie 1916) [7].

„Nu am răgazul necesar să-ţi scriu azi mai multe, aici şueră gloanţele şi obuzele şi şrapnelele ca în iadul de pe lumea ailaltă; dacă o fi pe undeva altă lume. Suntem atacaţi în valuri de nemţi, că te miri de unde răsar alţii pe cîţi secerăm aici. Ai noştri ieri au trecut la atac în cămăşi şi izmene de căldură ce era: arşiţă mare soarele dădea şi arşiţă mare de atîtea explozii de obuze şi şrapneluri... iadul pe pămînt, nu alta."

„Au căzut şi d-ai noştri şi inamicul ce să-ţi zic, stive stau leşurile lor în această ţară a nimănui. Stau cu casca pe cap şi cînd dorm, că se doarme cîteva minute pe noapte, în picioare, aţipind pe mitraliera încinsă care fierbe de atîta foc. Nu au dormit nimeni din ai noştri de cîteva zile că nu se poate şi primejdia ne paşte de peste tot locul. Ori noi, ori ei, dar cred că o să fie ori noi, că se bat rumânii ca leii de la Plevna lui 877 că d'aia sunt români şi pămîntul sfînt al nostru nu se poate da cu una cu două..."

(Scrisoare expediată de combatantul St. Dumitru, dintr-o unitate a corpului II Armată, scrisă în prima linie de luptă) [8].

„...Necazurile sînt multe, să mulţumim însă lui D-zeu, că ne-a învrednicit pe mine tăticul vostru a fi printre cei ce istoria îi va mări cît va trăi omenirea..."

(Scrisoarea combatantului Vasile Jora — şeful oficiului Telegrafo-Poştal Militar al Diviziei a 7-a, adresată familiei sale) [9].

O splendidă şi înălţătoare imagine a eroismului românesc, a dragostei românului pentru glia străbună:

„— Copiii României au luptat cu arma în mînă alături de ostaşii contingentelor tinere, de bătrîni şi femei şi de veterani ai războiului de independenţă!"

(Scrisoare expediată din Craiova, la 22 mai 1918, de femeia Luţa Zamfirescu, către fiul ei Zamfirescu I. Florea, cercetaş în Cohorta „Păstoru Bucur" — aflat în acea perioadă în colonia Scuteni (Moldova). Copilul „mamei Luţa" ca atîtea sute şi mii de copii înregimentaţi în cohortele de cercetaşi afectate trupelor de combatanţi, a participat la luptele din perioada primului război mondial în Oltenia, Muntenia şi pînă la stabilizarea frontului — participînd la „bătălia Moldovei" [10].

(6) Corespondenţa slt. Al. Niţescu — învăţător în viaţa civilă, originar dni minicipiul Tulcea, vizează campania din Dobrogea — vara — toamna anului 1916.
(7) Corespondenţa vizează momentul bătăliei de la Neajlov din noiembrie 1916.
(8) Scrisoarea cuprinde momentele eroice ale bătăliei de la Mărăşeşti, din august 1917.
(9) Scrisoarea este datată 7 august 1919, şi este expediată din Ardeal, după ce se înfăptuise „Marea Unire".
(10) Corespondenţa este scrisă pe o carte poştală emisă de trupele de ocupaţie şi expedierea ei a fost posibilă după semnarea preliminariilor Tratatului de la Buftea-Bucureşti, cînd au fost reluate legăturile poştale între Moldova şi restul provinciilor istorice româneşti, aflate sub vremelnica ocupaţie a inimicului.

23 AUGUST 1944 – Drumul spre demnitate și libertate al poporului român

Este știut că în perioada interbelică Partidului Comunist Român, detașamentul de avangardă revoluționară al proletariatului, al tuturor forțelor înaintate din România, i-a revenit misiunea de a conduce lupta victorioasă a poporului, cu litere de aur fiind încrustate pe coloana infinită a eroismului românesc, marile bătălii de clasă desfășurate sub conducerea partidului pentru apărarea drepturilor și intereselor oamenilor muncii, pentru unirea forțelor democratice, politice, în vederea barării ascensiunii fascismului, pentru pace și prietenie cu Uniunea Sovietică, cu toate popoarele vecine.

„Partidul nostru — sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — a organizat și condus masele largi populare la lupta împotriva cercurilor guvernante, de înfeudare a țării Germaniei naziste, împotriva războiului dezlănțuit de Hitler contra Ununii Sovietice, pentru ieșirea României din acest război și alăturarea ei coaliției antihitleriste. Realizînd o largă unitate a tuturor forțelor care se pronunțau pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, întărind colaborarea cu forțele militare, partidul a pregătit și a dus la victorie insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă, de la 23 august, care a deschis poporului român calea luării soartei în propriile sale mîini. După măreața victorie a insurecției, poporul român s-a angajat cu întreaga armată, cu toate forțele sale materiale și umane, alături de armata sovietică, de întreaga coaliție antifascistă în războiul antihitlerist, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste“.**

În istoria poștei române războiul împotriva fascismului reprezintă un capitol de excepție, ceea ce se reflectă implicit și în colecțiile filatelice — scrisorile combatanților, ca și cele trimise acestora — care au menținut **legătura de inimă dintre front și patrie,** avînd un conținut calitativ nou.

Poporul român, condus de comuniști, se afla atunci — în zorii noii sale vieți. Aproape fiecare dintre aceste scrisori reprezintă nu numai un ecou al glorioasei epopei făurită între 23 august 1944 — 9 mai 1945 — de combatanți în încleștările de pe front și de întregul nostru popor în susținerea frontului și a reconstrucției, ci și noile valențe pe care conștiința civică începea să le capete sub influența luminoasă a noii ideologii, ai cărei propagandiști erau comuniștii, ideologie propagată nu prin vorbe, ci prin fapte pozitive, prin exemplul personal, începînd de la ținuta morală și pînă la sacrificiul suprem.

„...Vă doresc sărbători fericite și 1945 să ne aducă pacea țării... În noua unitate și mai ales aici pe front mă simt foarte bine, cu inima împăcată...“

(Extras din scrisoarea combatantului Palu I. Ilarion, din Excadrila 16 observație, expediată prin Oficiul Poștal Militar nr. 25, și adresată medicului-maior Gh. Nițescu de la Baza flotilei nr. 3 București).

Voluntarii tulceni — tineri uteciști, și tineri muncitori și fii de țărani ori de intelectuali, trecînd prin București, în decembrie 1944, în drum spre front, trimit organelor județene de partid și de stat scrisori care exprimă fermitatea lor de a lupta pînă la zdrobirea fascismului.

„Din Capitală înaintea plecării pe front vă scriu la mulți ani și succes pentru noul an 1945. Trăiască P.C.R. ! Moarte fascismului hitlerist ! Totul pentru victorie !“

(Scrisoare adresată : Comitetului județean P.C.R., Primului secretar).

Fig. *11, 12 :* Scrisoare expediată la finele lunii decembrie 1944 de un grup de „voluntari români tulceni, din drum către frontul de Vest“, adresată prefectului Județului Tulcea de comunistul ilegalist Dumitru Olteanu.

Asemenea documente de neprețuit găsim în multe colecții filatelice, în colecțiile muzeelor și mai cu seamă în colecțiile Muzeului Militar Central. Iată conținutul scrisorii eroului voluntar Constantin Godeanu, membru al C.C. al U.T.C. — sublocotenent post-mortem, care la 26 octombrie 1944 scria celor de acasă :

„Dragii mei. Știu că sînteți foarte supărați pe mine. Și vă dau dreptate. Sînt băiatul vostru, m-ați crescut, m-ați apărat de apă și de foc și acum — cînd să vă dau și eu puțin ajutor — v-am lăsat singuri. Dar nu trebuie să uitați un lucru : în momentul în care un om intră într-o luptă, trebuie să meargă pînă la capăt ; trebuie să lase interesele personale și să lupte pentru interesele celor mulți, celor care au încredere în el. Cei care părăsesc lupta se numesc lași și sînt excluși din rîndul muncitorilor. Eu, odată ce-am plecat de-acasă și am intrat în rîndurile muncitorilor, sînt și fiul lor. Atunci cînd am fost închis, ei m-au ajutat foarte mult, așa că și față de ei am o datorie pe care trebuie s-o achit. Deci, față de voi am o datorie și față de tovarășii mei de suferință și de luptă am o altă datorie“ [11].

Iar combatantul-erou Andrei Dumitrescu, scria animat de aceleași înălțătoare sentimente :

„Eu îmi fac datoria acolo unde am plecat iar voi să fiți mîndri că își face datoria unicul vostru fiu...“ [11].

Nu voi încheia prezentul articol fără a încerca să-mi exprim opinia că studierea și valorificarea documentelor filatelico-poștale de campanie, ca și a întregului tezaur al filateliei românești, constituie nu numai — exclusiv o „pasiune“, un „divertisment“ (cum se apreciază încă, din păcate, în mod eronat de către unii), ci, în primul rînd o nobilă cale și un nobil chip de preamărire a patriei, a ființei poporului, a statului nostru socialist, a partidului nostru.

Noțiunile de patrie și patriotism au un conținut material și spiritual precis, într-un circuit geografic și istoric precis conturat, legate de însușirile generale ale poporului și un conținut moral, spiritual exprimat prin limbă, prin cultură, prin artă. De ce nu și prin filatelie, prin istorie poștală ! Toate acestea, implicit istoria poștală și filatelia ne reprezintă ! Și o reprezentăm !

(11) Din colecția Muzeului Militar Central București.

Cîte ceva despre corespondența internaților politici din lagărul de la Tîrgu-Jiu, între 1941 și 1944

Dr. ing. EMIL COSTIN

Printre cele mai negre pagini ale represiunii fasciste împotriva opiniei publice progresiste din țara noastră, în primul rînd împotriva comuniștilor, figurează și înființarea lagărului de la Tîrgu-Jiu.

După cum se știe, în acest lagăr au fost deținuți în tot timpul războiului de cotropire al Uniunii Sovietice, între 1941 și 1944, aceia care, prin atitudine, prin manifestări permanente ori ocazionale au luat poziție îndrăzneață, consecventă, împotriva politicii oficiale, care ducea în mod evident țara la catastrofă.

Desigur, printre deținuții permanenți ai lagărului s-au aflat în principal comuniștii, comuniștii cunoscuți anterior organelor represive ale siguranței antonesciene ca oponenți hotărîți ai politicii de fascizare a țării, ai orientării de supunere necondiționată față de țările axei de tristă memorie.

Prin regimul sever impus deținuților din lagăr se căuta ca aceștia să fie pe cît posibil izolați de contactele cu exteriorul; cu toate acestea, o anumită corespondență era permisă, cu condiția ca aceasta să se refere strict la comunicări de ordin personal, fără vreo aluzie la fapte ori evenimente exterioare. După cum se va vedea, acest consemn era aplicat cu deosebită strictețe, prin cenzurarea multiplă a corespondenței celor internați.

Deși din punct de vedere al conținutului, corespondența deținuților din lagărul de la Tîrgu-Jiu, principal lagăr al represiunii împotriva opiniei progresiste din România în cursul celui de-al doilea război mondial, pînă la 23 august 1944, nu are cum să prezinte vreun interes documentar prin conținutul său, considerăm totuși că însăși existența acestei corespondențe este o manifestare a prezenței neîntrerupte pe teritoriul patriei noastre a unei oponențe declarate și ferme față de regimul antipopular, fascist, la putere în acea vreme.

Cum pasiunea filateliștilor este foarte sensibilă la ilustrarea diferitelor fapte ale istoriei țării, cu atît mai mult ale istoriei mișcării antifasciste și muncitorești, ale istoriei comuniștilor din țara noastră, considerăm că nu este lipsit de interes filatelic să caracterizăm, pe cît ne este cu putință în prezent, pe baza materialului cunoscut, corespondența vehiculată din lagărul de la Tîrgu-Jiu în perioada de existență a acestuia.

Să trecem deci la prezentarea caracteristicilor acestei corespondențe, punînd accentul în special pe variatele ștampile folosite.

Denumirea oficială a lagărului a fost: Lagărul de Internați Politici Tîrgu-Jiu.

Momentul populării masive a lagărului coincide cu ultimele clipe ale pregătirii campaniei de cotropire a Uniunii Sovietice. Ne aflăm deci în iunie 1941, mai exact în zilele de după 15 iunie.

Persoanele internate aveau voie să scrie numai cărți poștale pentru că era, evident, mai simplu de controlat conținutul acestora.

Cărțile poștale folosite erau fie cărți poștale civile, fie cărți poștale militare, cu francarea suplimentară corespunzătoare.

În această situație, pe toată corespondența internaților din lagăr se aplica o ștampilă rotundă „Cenzurat" avînd forma și conținutul din figura 1. Ștampila poate fi identificată prin particularități caracteristice: două cercuri concentrice, din care cel interior, mai subțire, prezintă două spărturi tipice în partea inferioară; denumirea lagărului formează o inscripție circulară, sub cele două cercuri, fiind închisă printr-o stea cu șase raze, aflată în partea de jos a ștampilei. Această ștampilă a fost aplicată numai cu tuș violet, de diferite intensități și nuanțe. De regulă, ștampila se aplica peste semnătura recenzorului, aplicată fie cu creion de diferite culori, fie cu cerneală.

În prima perioadă, care se întinde din iunie pînă în august (deci aproape trei luni), această ștampilă este singurul semn al cenzurării corespondenței ieșite din lagăr.

Fig. 1

Fig. 2

Concomitent cu această ștampilă coexistă și ștampilele poștale propriu-zise, în număr de trei: o ștampilă dublu cerc, simplă, cu denumirea localității și cruce în „negativ" (fig. 2), o ștampilă cu dublu cerc, cu denumirea localității și mențiunea „Poșta ușoară" cu separație prin două

Fig. 3

Fig. 4

cruci în „negativ" (fig. 3) și o ștampilă cu mențiunea „Poșta rurală" cu separație față de denumirea localității prin două cruci în „pozitiv" (fig. 4). Toate aceste ștampile poștale se aplică cu tuș negru.

Începînd din luna iulie 1941, pe corespondența din lagăr își fac apariția diferite ștampile propagandistice, aplicate de asemenea cu tuș negru. Dintre inscripțiile acestor ștampile, care sînt de regulă de formă dreptunghiulară, vom menționa: „Păstrează secretele țării" (fig. 7) și „Subscrieți toți la împrumutul reîntregirii" (fig. 8).

În august 1941 își fac apariția, în afara ștampilelor menționate, și ștampile ale cenzurii exterioare lagărului; la început, acestea sînt variate, ca de exemplu, cea din figura 5, aplicată cu tuș violet, ori cea din figura 6 (Censurat!), aplicată cu tuș negru.

După 1 septembrie 1941, apare primul tip permanent de ștampilă de cenzură oficială la Tîrgu-Jiu. Pe primul rînd al acestei

Fig. 5

Fig 6

Fig 7

ștampile apare textul: „Cenzurat Tg.-Jiu" în caractere majuscule grotești, cu înălțimea de 6 mm, iar dedesubt, centrat, un număr (fig. 9). Ștampila nu avea chenar și se aplica cu tuș roșu. Foarte rar, la început, apar culori de tuș mai închise, probabil rezultate din adăugire de tuș roșu peste o altă culoare (violet?). Numerele întîlnite la această ștampilă sînt între 1 și 10. Ștampila este de regulă însoțită de o semnătură cu creion de diverse culori.

Concomitent cu această ștampilă de cenzură, care este cunoscută pe corespondența circulată pînă la jumătatea lunii mai 1942, s-au folosit ștampilele poștale deja menționate, dar și o nouă ștampilă rotundă: „Oficiale" (fig. 10).

În septembrie 1941 ștampilele propagandistice încep să se rărească, se mai întîlnește numai cea din figura 8, pentru ca treptat să dispară și aceasta.

Pentru corespondența recomandată s-au folosit în această perioadă, ca de altfel, în tot cursul perioadei studiate în prezentul material, ștampilele poștale proprii, rotunde (fig. 11), pe lîngă ștampila dreptunghiulară tipică, cu numărul de recomandare (fig. 12).

Fig. 8

Fig. 9 a

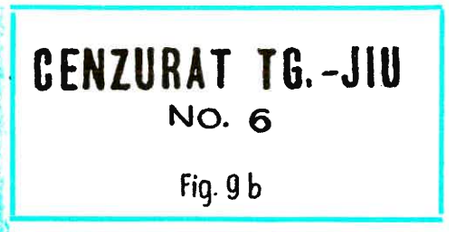

Fig. 9 b

Fig. 10

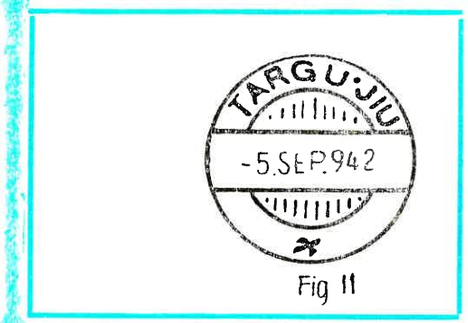

Fig 11

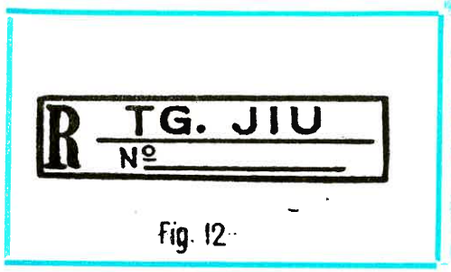

Fig. 12

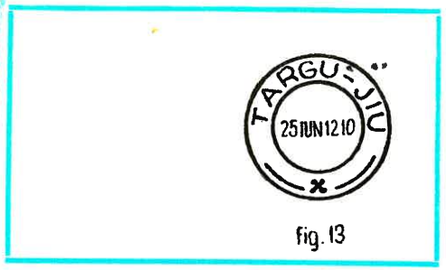

fig. 13

Fig. 14

Fig 15 a

Fig 15 b

Cam din aprilie 1942 își face apariția o nouă ștampilă poștală dublu cerc, cu cruce în „poziție" (fig. 13), avînd mici diferențe de detaliu față de cea veche (fig. 2) : litere ceva mai mari, piciorul oblic al lui R altfel orientat etc.

După 15 mai 1942 își face apariția un nou tip de ștampilă de cenzură, în format tip baston, cu majuscule groteşti de 4,5 mm cu incripția „CENZURAT TÂRGU-JIU" și un număr, pe un singur rînd. Astfel, inscripția are lungimea de aprox. 74 mm (fig. 14). Și la această ștampilă s-a folosit tuș roșu. Din cauza lungimii, sînt relativ frecvente cazurile în care cifra nu se distinge suficient. La această ștampilă am întîlnit numere între 2 și 8. Începînd cu introducerea acestei ștampile, nu se mai întîlnește împreună cu ea și semnătura cenzorului ca la ștampila precedentă.

Însfîrșit, al treilea tip de ștampilă de cenzură folosit, de astă dată pînă la eliberare, la 23 august 1944, este cea din figura 15 : tip baston, majuscule groteşti de 6 mm (ca și la primul tip), dar grupate mai strîns, precedate și urmate de număr. Totul este închis într-un chenar dublu (exterior — linie groasă, interior — linie subțire) cu dimensiuni exterioare : lungime — 61 mm, lățime variabilă între 12 și 14 mm. Judecînd după impresiuni, această ștampilă pare a fi fost din cauciuc. Odată cu uzura datorată folosirii îndelungate, cele două linii de chenar ajung a se contopi într-una singură. Din această ștampilă am întîlnit numere pînă la 17. Nici aci nu se mai întîlnește vreo semnătură a cenzorului.

Către sfîrșitul perioadei de funcționare a lagărului apar două ștampile poștale noi, prezentate în figura 16 și figura 17. Pentru prima dată în întreaga perioadă studiată apare o ștampilă poștală cu prescurtarea Tg.-Jiu. Aceste ștampile tind în mod evident să înlocuiască ștampilele similare mai vechi (fig. 2, fig. 13), ieșite probabil din uz datorită folosirii îndelungate.

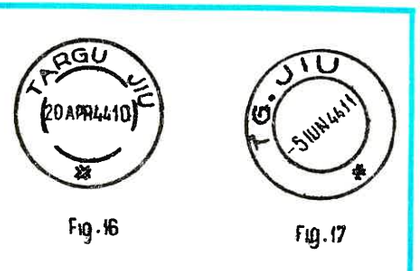

Fig. 16 Fig. 17

LLANFAIRPWLGWYNGYLGOGG – ERICKWYNTROBERICSANTIS – ILIS GOGOGOCFI

Cititorul nostru văzînd acest titlu va crede desigur că este vorba de o greșeală de tipar sau vreo șaradă. În realitate este vorba de numele unui oficiu poștal, nume puțin cam lung și probabil cel mai lung din lume. Oficiul poștal cu acest nume ciudat se găsește în comitatul Walles. Cum se pronunță el nu este ușor de spus. În orice caz este o denumire unică în felul ei, deși mai sînt oficii cu denumiri care ies din comun ca dimensiune. Aceasta însă nu numai din punct de vedere al lungimii ci și dimpotrivă al scurtimii lor. Astfel, între acestea din urmă cele mai interesante sînt : AS (Togo), OY (Bavaria), UK (Schleswig), AY (Franța), OS (Norvegia), AS (Islanda) iar la în țară IP (Jud. Sălaj).

100 DE CUVINTE !

Poștașii micului orășel englez Rochdalle au rezolvat cu succes o problemă grea. Avînd de transmis un mesaj urgent fratelui său, a cărui adresă o uitase, un cetățean a scris pe plic nu mai puțin de 100 de cuvinte ! Adresa a fost redactată în felul următor : „A. M. Houlden (i-am uitat adresa), dar sigur locuiește la Greenacres. Lîngă locuința lui se află o mică cîrciumă, avînd următoarea firmă „Cimitirul de la colțul străzii". (Poartă această denumire pentru că se află lîngă cimitir). S-ar putea ca între timp să i se fi schimbat firma, dar proprietarul cîrciumii are telefon, dar nu-i știu numărul. El are un fiu care se numește Tony și lucrează la firma Mitchelles. El are mașină dar nu-i cunosc marca". Scrisoarea a ajuns în mîna destinatarului în... 24 de ore !!

ASTA, DA !

O carte poștală expediată din Viena la 3 decembrie 1905 a ajuns la destinație abia anul trecut. Destinatarul era de mult plecat în... lumea celor care nu cuvîntă ! Cartea poștală purta ștampilele din 1905, 1907, 1914, 1932. Asta da operativitate !

O CARICATURĂ ...ÎN DUBLU EXEMPLAR(*

sau UMOR PE ACEEAŞI TEMĂ

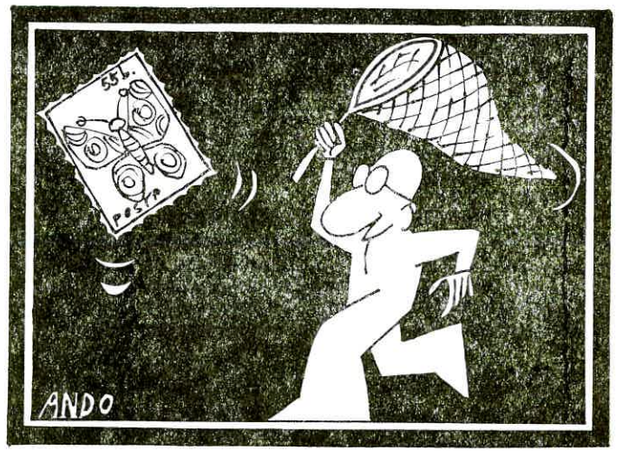

Desen de OCTAVIAN ANDRONIC

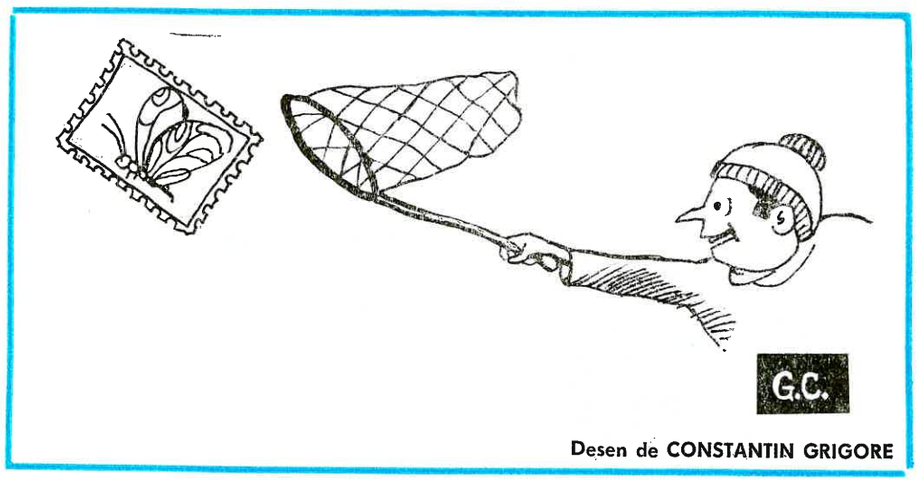

Desen de CONSTANTIN GRIGORE

*) Primim în mod cu totul independent, în vederea publicării în acest Almanah cele 2 caricaturi de mai sus ! Dovadă că — parafrazînd — şi spiritele... umoriştilor se întîlnesc !

ITINERARELE CURSELOR POŞTALE CU DILIGENŢELE ŞI TRASEELE FEROVIARE

DEMUR

Despre trecutul poştelor româneşti s-au scris pagini frumoase şi printre ele se află cele publicate de C. Minescu (fost subdirector P.T.T.) în articolul „Evoluţia poştelor în România", la p. 137—148 din „Enciclopedia României", vol. IV, 1943. Articolul este însoţit de un document preţios, ultima hartă (1865) a curselor poştale cu diligenţele.

Examinarea atentă a acestei hărţi sugerează o serie de constatări şi reflecţii de deosebit interes privind relaţiile dintre poştă, telegraf şi căile ferate, dintre traseele diligenţelor şi ale trenurilor şi în general privind comunicaţiile din ţara noastră în primele decenii de la Unirea Principatelor.

Pentru o bună lămurire socotim util ca, în prealabil, să amintim

CÎTEVA REPERE ISTORICE

Poştele devin instituţie de stat întîi în Principatul Moldovei, în 1857, sub denumirea de „Direcţia poştelor şi delijanselor Moldovei". După cum bine se ştie, în anul următor, la 22 iulie, au apărut vestitele cap de bour, **cele dintîi mărci poştale din sud-estul Europei. Îndată după Unirea Principatelor (24 ian. 1859), domnitorul Al. I. Cuza a organizat administraţia poştelor din Muntenia după sistemul din Moldova, care dăduse roade foarte bune. În fine, la 1 august 1862 s-a hotărît unificarea serviciului poştal din întreaga ţară, sub direcţia lui Panaiot Săvescu. Se emit mărci poştale de un singur tip, pentru tot teritoriul României.**

Încă dinaintea Unirii exista în fiecare principat şi serviciul telegrafic. În acest sector unificarea s-a făcut mai repede, la numai cîteva luni de la Unire şi anume în luna mai 1859. Inspector pe ţară al serviciului telegrafic a fost numit Cezar Librecht, care îndeplinea anterior această funcţie în Moldova, o personalitate ciudată, contrastantă, care ar merita să i se dedice un amplu studiu biografic.

Se înţelege că funcţionarea separată a celor două sisteme de comunicaţii nu putea dăinui mult. Asistăm atunci la contopirea într-un singur organism a poştelor şi telegrafului, la 29 august 1864, director general fiind acum Cezar Librecht, care avea gradul de maior în armată. Foarte activ, cu întinse cunoştinţe tehnice, era apreciat ca un bun organizator. Progresul rapid al „Direcţiei generale P.T." i se datorează în bună parte. Ca obiect concret, de la C. Librecht ne-a rămas o mare şi stranie casă, cu un stil pompos foarte amestecat, un fel de kitsch **care stîrneşte uimire prin originalitate. Astăzi adăposteşte „Casa universitarilor" şi se află pe str. Dionisie Lupu, la nr. 46.**

După un an, prin ordonanţa din 3 dec. 1865, apare prima lege de organizare telegrafo-poştală : s-au fixat taxe noi, reduse cu o treime faţă de trecut, s-a dat un statut personalului, s-a reorganizat serviciul rural, s-a elaborat primul nomenclator al tuturor localităţilor rurale, s-au stabilit normele statisticii poştale etc.

CUM CIRCULAU „DELIJANSELE"?

Pe lîngă cele arătate, maiorul Librecht [1] s-a ocupat şi de cursele poştale şi a impus trasee precise antreprenorilor care asigurau circulaţia poştalioanelor, pentru buna servire a populaţiei nu numai cu corespondenţa, dar şi cu transportul călătorilor.

[1] Lăsînd la o parte versiunile contradictorii asupra tinereţii lui C. Librecht (servitor la un boier din Moldova sau cadet dezertor din armata belgiană ?), se dă ca cert că în timpul războiului Crimeii (1853—1856) era şeful serviciului telegrafic din Galaţi. În mai 1859 este înrolat ca soldat în armată şi simultan numit inspector al telegrafului din Moldova. După trei zile este avansat sublocotenent şi numit adjutant al lui A. I. Cuza. După doi ani este locotenent, în 1863 căpitan şi în anul următor maior.

Apropierea lui de domnitor face ca — în noaptea de 11 februarie 1866 a abdicării forţate a acestuia —

În harta din 1865 se vede cum cursele poștale legau între ele toate localitățile mai însemnate din acea vreme. Distanța de „o poștă" dintre două popasuri varia în jurul a 20 km și era parcursă de diligență cu o viteză care căpătase faimă și printre străini. Caii, mici, erau iuți și se schimbau la fiecare stație de poștă, cu alții odihniți, care păsteau liberi pe cîmp. În anul 1866 durata călătoriei de la București la Focșani era de 11—12 ore, atît de mică încît stîrnea mirarea (în medie, circa 17 km/h). Firește, aceasta cînd vremea era uscată vara și pămîntul înghețat iarna. Pe zăpadă, cu săniile, se mergea și mai repede.

Față de situația de dinaintea Unirii Principatelor se făcuseră pași însemnați. Este cunoscută savuroasa epistolă trimisă de Ion Ghica în 1881, din Ghergani, lui Vasile Alecsandri, unde se arată că în deceniul 1840—1850 o călătorie cu poștalionul de la București la Iași însemna cinci zile de zdruncinături, de osteneală și de necazuri de tot felul, plus 300 de franci (lei noi) cheltuiți. Însuși I. Ghica făcuse o asemenea călătorie. E drept că era toamna, spre iarnă. Drumurile (naturale !) erau desfundate, iar la Mărgineni (a patra stație de poștă) se mai rupsese și o osie a vehiculului. A treia zi începuse înghețul și cu greu s-a ajuns la Focșani, cea de-a zecea stație. De aici și pînă la Iași trăsura a fost pusă pe tălpi de sanie. Pe zăpadă — scrie Ghica — ea aluneca iute ca vîntul.

Pe traseele de legătură cu principalele puncte de frontieră circulau și curieri poștali străini — austrieci și ruși. De aceea a fost un eveniment de seamă în istoria poștelor din România încetarea funcționării serviciilor poștale austriece și ruse, menținute de multă vreme pe la consulatele respective, la agenții și la starostii chiar după războiul Crimeii, deși după încheierea păcii de la Paris (1856) Țările Române urmau să-și administreze singure poștele.

Cele două servicii străine acaparau mai ales expedițiile și distribuția poștei din străinătate și pentru străinătate, prin curieri speciali transportați totuși cu diligențele poștei române. În scrisoarea citată, Ion Ghica spune la un moment dat că la stația Movilița (lîngă Urziceni, care pe atunci era capitala județului Ialomița), căpitanul de poștă (de „menzil") a refuzat categoric să înhame cai odihniți la diligență. „Argumentul căpitanului era convingător — scrie Ghica : cum să-ți dau cai, domnule, păcatele mele, că aștept din ceas în ceas să pice curierul rusesc de la Țarigrad, și cu omul împăratului nu e de glumă, că-i știu eu păpara !"

Poșta rusească din România a încetat să funcționeze la 25 decembrie 1867, iar cea austriacă la 31 martie 1869. Sînt date memorabile. Țara noastră și-a cîștigat în acei ani independența în domeniul poștal, urmînd să îndeplinească singură serviciul internațional, cum arată C. Minescu în articolul citat la început. Au fost și alte domenii în care România și-a cucerit pe rînd independența, pînă la cea din 1877—1878. Astfel, ideea dobîndirii independenței de stat a fost alimentată și întărită treptat, înainte cu mai bine de un deceniu de 1877, de succesele obținute în sectoare mai restrînse de activitate, în care țara se elibera de străini.

TRASEELE LINIILOR FERATE ȘI ALE DILIGENȚELOR

În același an în care țara a scăpat și de poșta austriacă, s-au dat în circulație primele două linii ferate : București-Giurgiu la 19/31 octombrie și Suceava-Roman la 3/15 decembrie, adică numai peste o lună și jumătate. La aceleași date au fost desființate și cursele de diligențe pe traseele respective. Le-au înlocuit vagoanele poștale atașate trenurilor. În stațiile feroviare funcționau birouri de poștă, iar telegraful era utilizat și de poștă.

să fie arestat, apoi reformat, acuzat de delapidare și închis pînă în 1868. Eliberat, pleacă în Spania, unde, după un timp, ajunge colonel de stat major. Se distinge în bătălia de la Albega și primește titul de „comite d'Albega". În 1870 vine la București, pentru un proces de despăgubiri bănești cu statul. Pleacă apoi la Paris și luptă în legiunea lui Garibaldi în timpul războiului franco-prusian. Nenorocos în întreprinderi industriale, moare în mare sărăcie în 1890. Un adevărat roman de aventuri viața acestui om ! Datele biografice sînt luate din „Enciclopedia Cugetarea", 1940.

Treptat, pe măsura extinderii rețelei feroviare, au fost desființate și cursele de diligențe de pe rutele parcurse de trenuri. Numai în cei cinci ani dintre 1885 și 1890 au fost eliminate diligențele de pe 16 trasee, pe care acum circulau vagoane de călători și „furgoane" poștale (Bîrlad-Vaslui, Craiova-Tîrgu Jiu, Bacău-Piatra Neamț etc.).

Nu este fără interes a aminti că la 28 martie 1875 s-a creat primul serviciu de poștă ambulantă pe ruta București-Suceava, cu scopul de a face legătura cu centrele București, Buzău, Galați, Brăila, Tecuci și Roman [2] și cartarea directă a corespondenței cu serviciile ambulante străine (la Suceava cu cele austriece iar la Ungheni cu cele rusești).

În vagoanele poștale nu se făcea numai cartarea, ci și depunerea corespondenței direct de pe peronul stațiilor, printr-o deschizătură anume, ca aceea a cutiilor poștale fixe. Ce frumoase vremuri ! Gara era un loc de întîlnire și de informare pentru multă lume. Dacă scrisese omul o epistolă, mergea la gară, introducea plicul în fanta orizontală a furgonului poștal și stătea să vadă cum pleacă trenul. În acest fel era sigur că misiva sa nu va rămîne uitată în vreo cutie de scrisori. Și-și spunea omul nostru : „Du-te scrisorică mică / La a mea Florică. / Du-te repede ca vîntul / Să-i ajungă gîndul / Gîndul meu ce zboară / Spre-a ei inimioară !...

ALEGEREA TRASEELOR FEROVIARE

Harta din „Enciclopedia României" ne mai oferă prilej de meditație și asupra unei importante probleme, care interesează istoriografia noastră feroviară. Și în adevăr, urmărind cu atenție drumurile diligențelor, observăm că liniile ferate s-au suprapus aproape întocmai peste itinerarele curselor poștale. Aceasta înseamnă că traseele feroviare au fost corect stabilite, fiind în concordanță cu necesitățile comunicațiilor din vremea respectivă. Să ne gîndim că drumurile bătute de poștalioane erau concluzia finală, rezultatul unor secole de experiență de circulație rutieră, asigurînd cele mai potrivite legături demonstrate de practică între centre de o anumită importanță.

[2] Ocolul acesta se datora lipsei liniei Buzău—Focșani—Mărășești, intrată în circulație abia în anul 1881.

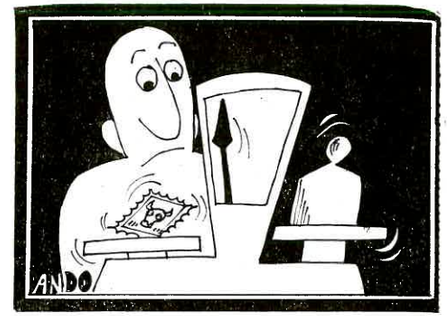

De aceea, apar serios zdruncinate criticile din trecut aduse alegerii traseelor feroviare care le-au înlocuit pe cele rutiere. Astfel, pentru a da un exemplu, nu există text despre istoria C.F.R. (cărți, broșuri, articole de periodice etc.) în care să nu fie criticat traseul prea în zig-zag, „cu multe curbe și contracurbe", al liniei București-Pitești-Craiova. Dar cum, acest traseu trebuia să fie rectiliniu, ocolind orașul Pitești și alte centre ? Diligențele circulau tocmai prin Titu, Găiești, Golești, Pitești, Costești etc., adică exact pe acolo pe unde, din 1872 (pe porțiunea București-Pitești) și din 1875 (pe porțiunea Pitești-Craiova etc.) trece și linia ferată. Ar fi fost mai rațional ca linia ferată să nu lege localitățile arătate ?

Pe aceeași hartă observăm alte lucruri care constituie tot atîtea prilejuri de meditație. Astfel, nu existau curse poștale de la București la Caracal, pe acolo pe unde, din 1947, trece linia ferată. Roșiorii de Vede nici nu apar pe această hartă. De ce oare ? Răspunsul este ușor de dat : în această parte a Cîmpiei române nu erau acum un secol și mai bine localități care să justifice înființarea unor curse poștale. Erau în schimb codri multiseculari — vestiții codri ai Vlăsiei — astfel că terenurile libere, cultivabile, erau rare și mici. În aceste condiții, nu puteau exista nici localități cu importanță economică.

Din același motiv, nu era justificată în secolul trecut nici construcția de linii ferate prin aceste locuri. Ea a devenit necesară abia atunci cînd regiunea respectivă a atins un nivel economic suficient de ridicat, prin crearea de terenuri agricole și prin apariția unor așezări omenești destul de dese și populate.

Iată cîte reflecții interesante pot fi făcute analizînd harta ultimelor itinerare poștale din România, anterioară apariției căilor ferate, hrată care la prima vedere s-ar părea că nu are nici o legătură cu transportul feroviar !

știați că...?

În S.U.A. există un vîrf de munte de o formă foarte curioasă, situat în mijlocul unei cîmpii. Nici pînă astăzi geologii n-au căzut de acord în ce privește modul în care el a luat ființă.

În popor, acest vîrf a primit numele de „Turnul dracului". Indienii Siu l-au denumit „Mato Tepee" (Peștera urșilor suri) și explică, printr-o legendă, modul de formare a muntelui. Conform acestei legende, mai mulți urși înfometați au înconjurat șapte copii indieni. Copiii au adresat rugi divinității lor care, milostivă, a făcut ca pămîntul de sub picioarele micuților indieni „să se înalțe" la o înălțime care făcea ca orice pericol să dispară.

Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la declararea acestui vîrf ca monument al naturii, poșta din S.U.A. a emis o marcă de 3 c.

Pe vremuri, teritoriile din care a fost alcătuită Republica Dahomey se numeau „Benin". Această denumire a apărut și pe emisiunile poștale din 1892 pînă în 1899, cînd administrația colonială franceză a adoptat denumirea de Dahomey.

De la 1 ianuarie 1976 s-a revenit la vechiul nume — mărcile urmînd să poarte noua denumire a țării: Republica Populară Benin.

Una dintre figurile proeminente ale zbuciumatei istorii a popoarelor negre a fost Toussaint Louverture.

Născut în 1743, urmaș al vechilor regi indigeni din Allada, Toussaint Louverture devine una dintre căpeteniile răscoalei curajoase a populației înrobite din San Domingo — în Antile — împotriva colonizatorilor francezi. Luat prizonier, după lupte îndelungate, el a fost deportat în Franța, unde a murit în captivitate.

Mîndria sa de om și de neam se oglindește din plin în cuvintele cu care a început un mesaj către Bonaparte: „Primul dintre negri către primul dintre albi..."

Figura acestuia vajnic luptător a fost evocată în anul 1964 de Republica Populară Benin, pe atunci Republica Dahomey, printr-o emisiune comemorativă, formată din trei valori imprimate în policromie: 25, 30 și 100 frs.

Cu ocazia centenarului introducerii distribuirii poștei locale în Suedia, poșta suedeză a emis o marcă a cărei machetă reprezintă un desen original: urme de pași în zăpadă. Ele simbolizează cursele făcute de distribuitorii poștei pentru a duce corespondența pe orice vreme, la fermele sau în localitățile izolate și greu de atins, mai ales în timpul iernilor grele din miazănoapte.

Desenul mărcii este foarte sugestiv: evocînd eforturile și abnegația factorilor poștali de acum un veac, el amintește de rolul însemnat al poștei în legăturile dintre oameni.

În general, macheta acestei emisiuni aduce o idee nouă în alegerea subiectului, în grafica filatelică.

Seria de mărci poștale „Șipka" din anul 1902 constituie una dintre emisiunile poștale bulgare mai interesante, din perioada dinainte de primul război mondial. Această serie se compune din trei valori de format mare, imprimate în litografie.

Desenul mărcii reprezintă un episod din luptele eroice ale poporului bulgar, pentru eliberarea de sub jugul otoman: lupta de la pasul Șipka, în anul 1877.

Încă din primii ani după apariția ei, această serie a dat mult de lucru colecționarilor și cercetătorilor specializați în studiul filatelic, datorită numeroaselor varietăți pe care le prezintă atît în desenul mărcilor cît și ca dantelură.

Varietățile de desen constau în diferențele ce se întîlnesc în detaliile inscripțiilor și în ornamentele destul de complicate ale chenarului mărcilor. Printre varietățile de dantelură trebuie citate și exemplarele nedințate pe una din laturi (vertical sau orizontal).

Trebuie avut în vedere că nu toate deosebirile de desen constituie varietăți ale mărcilor originale. Unele dintre aceste particularități sînt —dimpotrivă — caracteristice falsurilor acestei emisiuni.

Desigur, pentru un colecționar nespecializat ar fi destul de greu să deosebească particularitățile de desen care intervin la mărcile originale și care sînt — dimpotrivă — particularitățile ce permit să se recunoască falsurile.

știați că...?

O călătorie celebră

EUGEN PANIGHIANȚ

În anul 1981 se împlinesc 140 de ani de la vestita călătorie a lui Ion Ghica, povestită de el în **„O călătorie de la București la Iași înainte de 1848"** iar în 1880 — 100 de ani de cînd a fost scrisă. Să încercăm să punctăm împreună cu dumneavoastră unele aspecte ale acestei celebre călătorii, care — după cum se va vedea — nu are numai o valoare literară, dar și una documentară, reușind să reliefeze unele aspecte deosebit de interesante ale vieții și stărilor de lucruri în cele două principate.

ÎN BUCUREȘTI, PE URMELE LUI ION GHICA...

Ion Ghica ne spune că poștalionul a venit să-l ia din curtea casei sale; să încercăm să vedem unde se afla pe atunci casa familiei Ghica. Noi știm că locuința lui Ghica se situa pe fostul Pod al Mogoșoaiei — actuala Calea Victoriei. Era o casă mare cu grădină în față și cu o curte mare în spate. Ea aparținea lui Tache Ghica, tatăl scriitorului Ion Ghica. Tot aici locuia și poetul Grigore Alexandrescu, bun prieten cu Ion Ghica și tovarăș de călătorie cu acesta, dar în altă

Fig. 1

Calea Victoriei — așa cum arăta în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Casa lui Ghica se află după imobilul din fund.

O precizare privind

POŞTA AUSTRIACĂ LA BUCUREŞTI

Ing. SILVIU DRAGOMIR

În dorința de a asigura integritatea și rapiditatea propriilor trimiteri poștale pentru străinătate, guvernul austriac a organizat, încetul cu încetul, o rețea de oficii poștale austriece și în multe dintre centrele urbane mai importante din principatele române.

Activitatea poștei imperiale austriece a început la noi în anul 1732, prin darea în funcțiune a releului poștal Sibiu-Craiova avînd caracterul unei poște de ocupație, dar continuînd (după întreruperea 1739—1783) ca o poștă specială, de tip consular [1]. Ea a durat pînă spre finele anului 1868, cînd — în conformitate cu protocolul încheiat în baza Convenției de la Viena — activitatea sa din România a încetat complet.

Pentru București, serviciul poștei austriece a început prin anul 1785 [2].

Puținătatea materialului de ștampilografie ce ne a parvenit pînă astăzi, precum și lipsa unor date certe de arhivă, au condus la unele clasificări deduse intuitiv, și care ar urma să fie clasificate pe parcurs în măsura găsirii de materiale noi și determinante.

Succesiunea primelor ștampile utilizate la București de către poșta austriacă, împreună cu datele certe de folosire, o redăm alăturat într-o viziune selectivă a ultimelor studii de specialitate [3].

Întrucît posed în colecție o scrisoare din anul 1853, care poartă ștampila (tip „6 B"); BUKAREST/3. APR.", fac cuvenita precizare că astfel de ștampile erau utilizate încă din acel an, și nu doar din anul 1854, așa cum era considerat pînă în prezent [4].

Pentru frumusețea și raritatea ei, reproduc integral respectiva piesă care atestă fără dubiu anul circulației sale, prin ștampila de plecare: „RECOMANDIRT 26/3 WIEN".

Se remarcă de asemeni, utilizarea drept ștampilă „de sosire" — pentru prima oară după cîte știm — a ștampilei oficiului poștal austriac ce funcționa pe atunci la București.

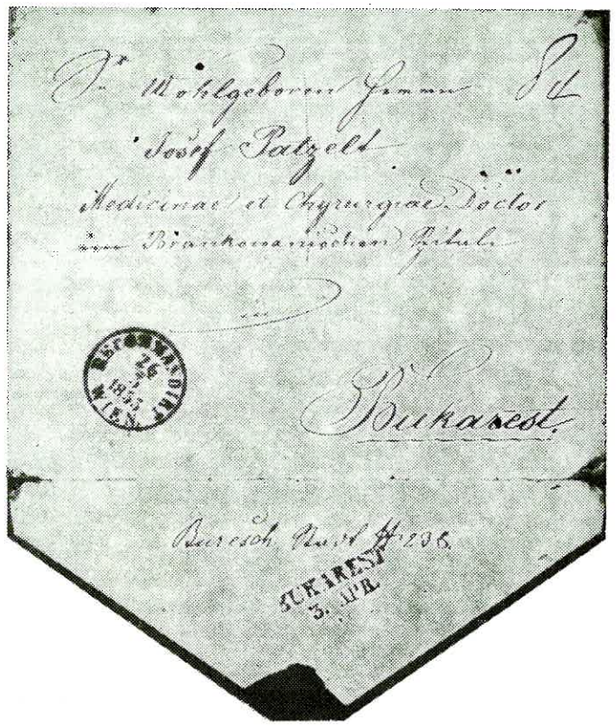

1. C. SPINEANU, E. MORGENSTEIN și GEORGF FLORESCU. „Studii de filatelie", București, 1965.
2. S. D. TCHILINGIRIANU and W. S. STEPHEN, „The Austrian Post-Offices Abroad", (Vol. VI. The Danubian Principalites"). Ed. The Austrian Stamp club of Great Britain. 1966.
3. NICOLAE TRIPCOVICI. „Bukarest in der Walachey". Rev. Filatelia nr. 12/1970 și 2/1971. De asemenea cu noi precizări făcute prin „On Foreign Posts in Moldavia and Walachia". Rev. Roumamania Philatelic Studies nr. 4/1978, de același autor.
4. Gr. RACOVICEANU „Ștampile poștale folosite în țările române pînă în anul 1881". București, 1959.

Ce e lupa?

Miraculul acestui straniu ciob
Stă tocmai în puterea de mărire;
Așa se face că un biet microb
Se poate crede pașă, rege, sire.

Prin el filateliștii sînt colerici,
Mari călători din zare pînă-n zare:
Ei uneori descoperă Americi
Și fac dintr-un țînțar scumpă eroare.

Același ciob de cîteva parale
E folosit ca un obiect de cult
De către unii care sînt pe cale
Să umfle prețul nepermis de mult.

Dar ce e lupa, totuși, oare ce e,
Cînd nu poate mări nici o idee?

La cerc

Întregul univers e pe tarabă:
Un bătrînel scundac și cam înfipt,
Ca Bonaparte, vine și te-ntreabă
Cît îi oferi pe Sfinxul din Egipt.

Lîngă fereastră puștiul ciufulit
Îl ia la bani mărunți pe domnul Goethe,
Iar arhitectul e nedumerit
Că Tour Eiffel are mai multe cote.

Venit și eu aici din întîmplare,
Mai mult așa, cu gîndul să mă plimb,
M-am lămurit: posedă fiecare
În două rînduri mărcile de schimb.

Și-atunci am înțeles ceva măreț:
Că Universul nostru n-are preț!

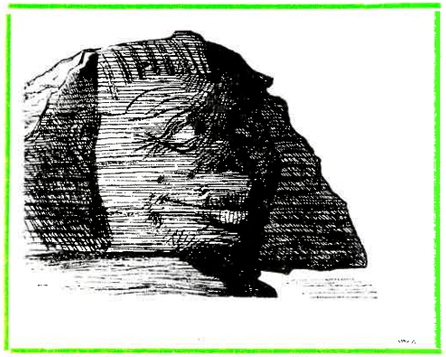

o serie de...

sonete

TOMA MICHINICI

Răspunzînd...

Ne vine foarte rar cîte-o scrisoare
Și-argumentăm că veacul e pe ducă:
De ce am uitat acele seri în care
Ne scărpinam cu pana în perucă?

Adio cai, poștalion adio!
Azi telegrama zboară prin eter
Și o citim de parcă n-am citit-o:
Cînd vom afla și-n telexuri mister?

Ce greu primeam cîndva o simplă carte,
Un mic răvaș sau un bilet botit.
De ce sîntem acum tot mai departe
Comunicînd urgent prin satelit?

De ce vă-ntreb atîtea și insist?
Eu, răspunzînd, sînt azi filatelist.

Din istoria ștampilei

Prima ștampilă, iată adevărul,
Apare cu un cuplu legendar:
Adam și Eva obținură mărul
Făcînd o cerere la Aprozar.

Ulise refuzînd a Troiei mită,
A-nchipuit distrugătorul cal,
Iar Troia a rămas neconstruită.
E cererea și astăzi la ICRAL.

În Evul mediu s-a ivit pe lume
Primul tratat de ștampilografie,
Dar birocrații nu știau de glume
Și-au ars pe rug cumplita erezie.

În ori ce caz, acest sonet apare
Ferit de aprobări și ștampilare.

INDICATIVELE vagoanelor poştale

Ing. MIHAIL IONIŢĂ – ALESU

Acum cîţiva ani, în 1975, mai precis la 1 mai, s-au împlinit 100 de ani de cînd a început să funcţioneze primul birou român de poştă ambulantă, pe linia ferată Bucureşti — Iţcani. Acest birou a primit indicativul 1 şi, respectiv, 2 pentru sensul invers, Iţcani — Bucureşti. Mai tîrziu s-au organizat şi alte birouri poştale ambulante, care au primit indicativele în continuare.

După primul război mondial, cînd România şi-a realizat visul de veacuri după mari sacrificii, a fost necesară pentru operativitatea circulaţiei trimiterilor poştale, înfiinţarea de noi birouri poştale ambulante. Astfel apare necesitatea renumerotării acestora.

Dacă la înfiinţarea lor, birourile poştale ambulante erau numerotate pînă la cifra 10, ceva mai tîrziu pînă la 20, se ajunge ca, înainte de cel de-al doilea război mondial, să fie numerotate cu numere de ordinul sutelor, numerotare care se menţine în linii mari, şi astăzi.

Despre istoria acestor birouri s-a scris şi, probabil, se va mai scrie, însă ea este axată pe o perioadă de numai 50 de ani, următoarea jumătate de secol rămînînd fără o „istorie descifrată".

Prin rîndurile care urmează vom face tocmai acest lucru, în speţă, pentru perioada din ultimii 20 de ani.

Denumirea iniţială şi posterioară a birourilor poştale mobile feroviare a fost POŞTA AMBULANTĂ, AMBULANŢĂ, TREN. Această denumirea a fost schimbată, în anii Republicii, în aceea de VAGON POŞTAL, denumire care apare pe ştampile prin siglele V. P.

Din materialul pe care îl deţin s-a putut trage concluzia că aceste indicative, coduri, încep cu numărul de ordine 11, pleacă din Bucureşti spre toate direcţiile trenurilor, începînd cu sud-vestul ţării (Timişoara), continuă cu Arad, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Suceava, Iaşi, Galaţi şi se termină cu Constanţa (sud-est), adică se respectă acele ceasornicului.

În fiecare zonă există „ceasuri mai mici", care au axul în oraşul principal şi în nodurile feroviare, a căror rute poartă un indicativ format din trei cifre, spre deosebire de cel republican cu două cifre. Şi aici ele pornesc de la oraşul mai important, sau nod de cale ferată, către periferia zonei.

Indicativele sînt întotdeauna perechi pentru unul şi acelaşi tren în cele două sensuri. Se porneşte cu numărul fără soţ, de la oraşul mai important către cel secundar, şi se întoarce cu numărul ce a plecat plus unul. Spre exemplu: Bucureşti — Timişoara — V.P. 123, Calafat — Craiova — V.P. 124.

Sînt şi trenuri interzonale. Ele au, ca vagoane poştale, tot trei cifre, prima fiind cea a oraşului mai important din sud-vest către nord-est, iar celelalte două cresc pe

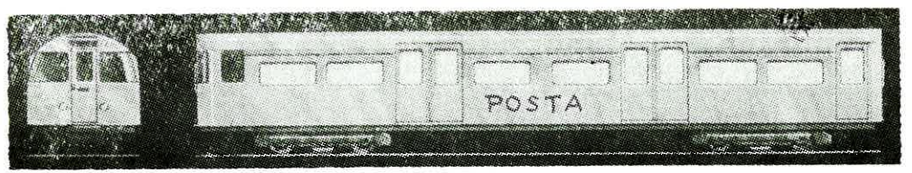

măsura îndepărtării „acelor ceasornicului" de la poziţia sud către nord-est. Există şi unele abateri de la regulă.

După cum s-a spus mai sus, axul „ceasornicului mare", pentru vagoanele poştale, este în capitala ţării şi are indicativele impare, formate din două cifre.

Vom da mai jos indicativele şi textele rutei de pe amprentele ştampilelor vagoanelor poştale:

BUC. — ROŞIORI — TIMIŞOARA — V.P. 11
(Tren rapid nr. 11)
BUC. — TITU — DROBETA TR. SEVERIN — V.P. 13
BUC — PITEŞTI — TIMIŞOARA — V.P. 15
BUC. — P. OLT — SIBIU — V.P. 17
BUC. — ROŞIORI — SIMERIA — V.P. 19 *
BUC. — TEIUŞ — ARAD — V.P. 23
(Tren rapid nr. 23).
BUC. — PREDEAL — V.P. 25
BUC. — DEVA — BAIA MARE — V.P. 31
BUC. — TEIUŞ — ORADEA — V.P. 33
BUC. — TEIUŞ — SATU MARE — V.P. 35
(Tren rapid nr. 35 — pînă la Oradea)
BUC. BACĂU — SUCEAVA — V.P. 41
BUC. — PIATRA NEAMŢ — V.P. — 43
BUC. — ADJUD — CICEU — V.P. 49 **
BUC. — URZICENI — IAŞI — V.P. 51 ***
BUC. — URZICENI — GALAŢI — V.P. 61
BUCUREŞTI — CONSTANŢA — V.P. 73

În afară de ştampilele acestor vagoane poştale mai există şi altele, cu aceleaşi indicative, însă numai pe o porţiune din ruta respectivă. Astfel avem:

BUC. — CRAIOVA — V.P. 13

Alte indicative le dublează pe primele, avînd o rută puţin prelungită, indicative care primesc o literă după ele:

BUC. — TG. JIU — DEVA — V.P. 19 A — nu primesc literă după ele ****
BUC. — IŢCANI — RĂDĂUŢI — V.P. 41

Pentru aceleaşi rute, însă în sens invers, avem următoarele indicative, numere pare:

TIMIŞOARA — ROŞIORI — BUC. — V.P. 12.
(Tren rapid nr. 12)
DROBETA TR. SEVERIN — TITU — BUC. — V.P. 14
CRAIOVA — BUC. — V.P. 14
TIMIŞOARA — PITEŞTI — BUC. — V.P. 16
SIBIU — P. OLT. — V.P. 18
SIMERIA — ROŞIORI — BUC. V.P. 20
SIMERIA — BUC. — V.P. 20
DEVA — TG. JIU — BUC. V.P. 20 A
ARAD — TEIUŞ — BUC. — V.P. 24
(Tren rapid nr. 24)
PREDEAL — BUC. V.P. 26
BAIA MARE — DEVA — BUC. — V.P. 32
ORADEA — TEIUŞ — BUC. — V.P. 34
SATU MARE — TEIUŞ — BUC. — V.P. 36
(Tren rapid nr. 36 — de la Oradea)
SUCEVA — BACĂU — BUC. — V.P. 42
RĂDĂUŢI — IŢCANI — BUC. — V.P. 42
PIATRA NEAMŢ — BUC. — V.P. 44
CICEU — ADJUD — BUC. — V.P. 50
CICEU — BUC. — V.P. 50
IAŞI — URZICENI — BUC. — V.P. 52
IAŞI — FĂUREI — BUC. — V.P. 52
GALAŢI — URZICENI — BUC. — V.P. 62
CONSTANŢA — BUCUREŞTI — V.P. 74

Plecînd din Bucureşti, începînd din partea de sud şi deplasîndu-ne spre vest, de la nodurile feroviare către Dunăre, avem următoarele indicative ale vagoanelor poştale:

ROŞIORI — ZIMNICEA — V.P. 109
PIATRA OLT — CORABIA — V.P. 111 *
CRAIOVA — CALAFAT — V.P. 123

*) Există şi o altă ştampilă, cu acelaşi indicativ, însă textul este BUC. — SIMERIA — V.P. 19.
**) Există şi o altă ştapilă, cu acelaşi iindicativ, însă textul este BUC. — CICEU — V.P. 49.
***) idem, textul: BUC. — FĂUREI — IAŞI — V.P. 51 —
****) Denumirea este deja depăşită, numindu-se azi Suceava Nord.

Dinspre vest către nord şi dinspre sud către nord găsim următoarele indicative :

ORADEA — VASCĂU — V.P. 353
ORADEA — TIMIŞOARA — V.P. 361
ORADEA — CLUJ — V.P. 363
BRAŞOV — PRAID — V.P. 209
BRAŞOV — COPŞA MICĂ — V.P. 211

TIMIŞOARA — CLUJ — IAŞI — V.P. 165
ARAD — VALCANI — V.P. 235
ORADEA — HOLOD — V.P. 321
ORADEA — ŞIMLEU — V.P. 323

TURDA — ABRUD — V.P. 309
CLUJ — V. DORNEI — BACĂU — V.P. 317
BRAŞOV — CLUJ — V.P. 313
CLUJ — DEJ — BISTRIŢA — V.P. 315

Pentru aceleaşi rute, dar în sens invers, indicativele reprezintă numărul par al celor de mai sus :

ZIMNICEA — ROŞIORI — V.P. 110
V.P. 112 **
CORABIA — PIATRA OLT —
CALAFAT — CRAIOVA — V.P. 124
IAŞI — CLUJ — TIMIŞOARA — V.P. 166
PRAID — BRAŞOV — V.P. 210
COPŞA MICĂ — BRAŞOV — V.P. 212
VALCANI — ARAD — V.P. 236
ABRUD — TURDA — V.P. 310

CLUJ — BRAŞOV — V.P. 314
(ştampila datată 1938)
BISTRIŢA — DEJ — CLUJ — V.P. 316
BACĂU — V. DORNEI — CLUJ — V.P. 318
HOLOD — ORADEA — V.P. 322
ŞIMLEU — ORADEA — V.P. 324
VAŞCĂU — ORADEA — V.P. 354
TIMIŞOARA — ORADEA — V.P. 362
CLUJ — ORADEA — V.P. 364

În partea de est a ţării, având nodurile feroviare Iaşi şi Galaţi, găsim următoarele indicative la vagoanele poştale :

IAŞI — HÎRLĂU — V.P. 507
HÎRLĂU — IAŞI — V.P. 508
IAŞI — BOTOŞANI — V.P. 509
BOTOŞANI — IAŞI — V.P. 510
GALAŢI — CICEU — BRAŞOV — V.P. 601

BRAŞOV — CICEU — GALAŢI — V.P. 602
GALAŢI — BÎRLAD — V.P. 603
BÎRLAD — GALAŢI — V.P. 604

Amprentele ştampilelor de la vagoanele poştale, din perioada de referinţă, reprezintă două cercuri concentrice cu diametrele D = 23—25 mm, d = 15—17 mm, cu denumirile localităţilor terminus din ruta feroviară, avînd la majoritatea dintre ele şi o a treia, reprezentînd VIA. Aceste denumiri sînt amplasate pe inelul circular, format de cele două cercuri, pe un singur rînd, despărţite, în marea majoritate, sau nu, de o linie. În partea inferioară a ştampilei, pe diametrul vertical, se află siglele V.P. şi indicativul vagonului poştal. Textul are înălţimea de 1,5—2,0 mm, atît literele cît şi cifrele.

Pe diametrul orizontal al cercului interior se găsesc : ziua, luna (numeric), anul, iar la unele chiar şi ora. Altele au în locul orei „00", însă pot fi şi semnele mute (două linii groase, orizontale). Între denumirile extreme ale rutei şi V.P. (nr.) se află cîte o linie. Exemplu — V.P. 41 —. Există ca semn despărţitor şi un altul, cum ar fi × (BUC. — ŢICANI — RĂDĂUŢI), însă poate lipsi cu desăvîrşire, ca la CLUJ NAPOCA — SUCEAVA. Siglele sînt despărţite (urmate) de un punct, cu excepţia celor de la ruta CLUJ NAPOCA — SUCEAVA, la care lipseşte punctul dintre V şi P.

Sperăm ca, prin aceste rînduri, să deschidem poarta pentru completările ulterioare ce le poate face fiecare colecţionar sau deţinător de ştampile ale vagoanelor poştale.

*) Există şi o altă ştampilă, cu acelaşi indicativ, însă textul este P. OLT — CARACAL — CORABIA — V.P. 111 —

**) Există şi o altă ştampilă, cu acelaşi indicativ, însă textul este CORABIA — CARACAL — P. OLT — V.P. 112 —

POŞTA FĂRĂ MĂRCI

Dr. TEODOR CUTLIC

Sîntem în iulie 1750. Vaporul e în flăcări undeva pe Oceanul Atlantic. Pe mama mea din Londonderry o rog să nu mă plîngă, preotul nostru îl rog să aibă grijă de micile mele surori. Sîntem cu toţii 12 în barca de salvare, Vitejii şi încercaţii bărbaţi au devenit o mostră de laşitate. Din toate direcţiile nu se aud decît vaiete şi plînsete. Eu aştept moartea resemnată. Rog să-i mai comunicaţi mamei mele...

Scrisoarea cu acest conţinut a fost găsită într-o sticlă aruncată de valuri pe ţărmul Jamaicei, în anul 1957.

Cine ştie cîte asemănătoare scrisori, închise în sticle, cu sau fără adresă, sînt purtate de curenţii Golfstream, Kuro-Sivo, Brazil şi de alte asemenea „fluvii oceanice" şi cîte din aceste mesaje în „plicuri" de sticlă ajung sau nu la destinaţie. Pe vremuri asemenea scrisori nu o dată erau mesaje importante, fapt ce a făcut ca nu mai departe decît în secolul trecut în Anglia să mai existe funcţia de „cercetător regal al sticlelor oceanice". Dacă în ultima vreme această funcţie exista ca urmare a proverbialei tradiţii engleze, în urmă cu 200 de ani însă, deschiderea unei asemenea corespondenţe fără aprobarea celor în drept era pedepsită cu moartea prin spînzurătoare.

Unul dintre cei mai cunoscuţi fondatori ai acestui „sistem poştal" a fost Cristofor Columb. În anul 1493 două din caravelele lui Columb, şi anume Ninia şi Pinta au ajuns într-o groaznică furtună. Cînd Ninia, pe care o comanda Columb era în pericol de a se scufunda, marele genovez a transcris momentele mai principale consemnate în jurnalul de bord al vaporului, adresîndu-le reginei spaniole Izabela I, le-a închis într-un butoi de lemn şi le-a aruncat peste bord. Această misivă în această formă nu a ajuns la destinaţie. E adevărat că în anul 1852 căpitanul american John Heynes a pescuit din mare, aproape de Gibraltar o sticlă cu „scrisoarea lui Columb" şi personal a predat-o reginei spaniole Izabela a II-a în speranţa că va fi recompensat din belşug, dar nici pînă astăzi nu se ştie cum această corespondenţă închisă într-un butoi a ajuns la mal, într-o sticlă.

În anul 1785, 43 marinari, în frunte cu căpitanul MACUJAMA au plecat pe mare spre o insulă pustie, plină chipurile cu nestemate. Furtuna şi stîncile insulei nelocuite au prefăcut în tăndări corabia. Marinarii unul după altul au murit de foame şi de sete. Ultimul a murit Macujama. Înainte de a muri, cu un obiect ascuţit el a zgîriat pe bucăţele de lemn povestea tragică a expediţiei, le-a aşezat într-o sticlă şi apoi aceasta a aruncat-o în mare. După 150 ani, în 1935, această sticlă a fost pescuită lîngă HIRATENURA, oraşul natal al căpitanului Macujama.

În anul 1912, lumea a fost zguduită de tragica scufundare a vasului Titanic. Marea a aruncat pe mal o scrisoare într-o sticlă, scrisă de un călător neidentificat, de pe acest vapor :

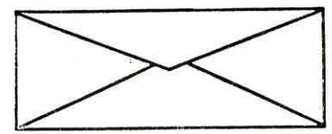

Sînt încă pe bordul vasului cu mulţi alţi oameni care au rămas aici. Între noi se găseşte şi un copil. Ultima barcă de salvare a plecat. Ne scufundăm într-un ritm rapid. Orchestra cîntă cu bravură un marş. Eu şi alţi cîţiva împreună cu preotul ne rugăm. Sfîrşitul nu mai este departe. S-ar putea ca această scrisoare să fie...

şi aici cursiva se termină.

Dar „poşta în sticlă" nu este numai vestitoarea tragediilor şi catastrofelor. Pe mări şi oceane plutesc ascunse în valuri declaraţii de dragoste, rezultate de loterie, glume, anecdote şi chiar... anunţuri !

FILATELIE ŞI NUMISMATICĂ

MIHAIL IONIŢĂ – ALESU
GHEORGHE V. TUDOR

Anul acesta, 1979, se împlinesc 55 de ani de cînd au fost bătute în România primele piese numismatice cu subiect filatelic. Emiterea pieselor a fost ocazionată de „Expoziţia filatelică Bucureşti 1924", care s-a organizat odată cu Congresul filateliştilor din întreaga ţară. Medaliile acordate premiaţilor au fost descrise in Almanahul filatelic — 1979, la pag. 91—92.

Desigur că, în continuare, după 1924, au mai fost organizate şi alte expoziţii filatelice în ţara noastră, însă cele mai multe au avut loc după Centenarul mărcii poştale româneşti — 1958 şi, în special, în ultimul deceniu — 1968-1978, care a ocazionat baterea a zeci şi zeci de medalii, plachete şi insigne, iar anul 1978 a marcat frecvenţa maximă cu peste 25 de piese numismatice cu subiect filatelic.

Din an în an devine tot mai greu ca să te poţi ţine în pas cu depistarea, inventarierea, descrierea şi aducerea lor la cunoştinţa publicului larg din domeniul filateliei şi numismaticei.

În rîndurile ce urmează vom căuta să completăm lista apărută în Almanahul filatelic 1979 şi, totodată, să prezentăm unele dintre piesele emise în 1978-1979, în măsura spaţiului acordat.

BUCUREŞTI 1958

În perioada 12—22 iulie 1958 a fost deschisă în Palatul Poştelor din Bucureşti prima expoziţie filatelică organizată de Departamentul Poştelor şi Telecomunicaţiilor şi, de nou creata organizaţie, Asociaţia Filateliştilor din R.P.R. Manifestarea a pregătit succesul marii expoziţii filatelice jubiliare „Centenarul mărcii poştale româneşti". Au fost bătute trei variante de medalii, care diferă între ele prin metalul (aliajul) întrebuinţat la confecţionare (galben, alb, bronz) şi prin cifra romană (I, II, III) corespunzătoare premiului acordat. Medalia are diametrul de 49 mm şi legenda circulară EXPOZIŢIA FILATELICĂ „BUCUREŞTI 1958", iar în cîmp tradiţionala „goarnă poştală". Pe revers, în partea superioară, inscripţia „PREMIUL/I, II, III" (pe două rînduri), iar în partea inferioară este o ramură de laur de care se leagă o panglică. Ambele feţe au pe margine două cercuri, unul la înălţimea inscripţiilor, iar cel de-al doilea, al imaginilor.

BILATERALA BUCUREŞTI-VARŞOVIA

În ziua de 26 aprilie 1972 a fost inaugurată cea de-a doua ediţie a expoziţiei filatelice bilaterale Bucureşti-Varşovia în noul sediu central al Asociaţiei Filateliştilor din R.S.R. care a şi primit „botezul" cu acest prilej. Placheta manifestării este din tombac şi are dimensiunile de 62×81 mm. Pe aversul plachetei, în centru, într-un scut se află un cap de bour cu stea între coarne şi în partea dreaptă are o floare de crin, iar în stînga o semilună. Scutul este încadrat într-un cerc de motive ornamentale. Dedesubt sînt iniţialele „A.F.R." şi o eşarfă pe care a fost trecut numele celui care a primit placheta. În partea de jos se găseşte inscripţia „EXPOZIŢIA FILATELICĂ BILATERALĂ". Aversul este încadrat, pe cele patru laturi, de o ramă. Dedesubtul eşarfei, în partea dreaptă, se află iniţialele „D.G. — H.I.", care reprezintă numele celor doi artişti care au realizat placheta. Schiţa a fost executată de D. Galin, iar modelatorul piesei sculptorul Haralambie Ionescu. Reversul este simplu, avînd numai următoarea inscripţie pe două rînduri : „BUCUREŞTI-VARŞOVIA/1972".

BOTOŞANI '73

Filiala A.F.R. Botoşani a realizat pentru expoziţia republicană de maximafilie o plachetă originală, care să fie totodată şi o amintire de pe meleagurile unde a trăit Mihai Eminescu şi un omagiu celui ce a fost cel mai mare poet român. Placheta este originală atît prin metalul din care a fost confecţionată cît şi prin procedeul folosit la realizarea ei. Este din

zinc și imită placa clișeului din zincografie. Placheta are dimensiunile de 45×55 mm, iar placa de fag pe care este montată 70×62 mm. Placheta are în stînga, pe verticală, o bandă pe care se

află textul pe două rînduri : „Expoziția maximafilă/„BOTOȘANI '75". În restul plachetei este bustul lui Mihai Eminescu (reprezintă ilustrata în maximafilie), o marcă poștală cu bustul poetului și ștampila de loc și dată.

VÎLCEA '75

La Palatul de Cultură din municipiul Rîmnicul Vîlcea, în perioada 17—25 mai 1975, a fost deschisă Expoziția de maximafilie cu participare republicană, dedicată aniversării a 30 de ani de la victoria împotriva fascismului și 98 de ani de la cucerirea independenței de stat a României. S-au bătut o plachetă și o medalie, ambele din tombac patinat, de către A.F.R. Filiala Vîlcea. Medalia are diametrul de 49,50 mm, pe avers, în cîmp, stema Municipiului Rîmnicul Vîlcea sprijinită pe o eșarfă pentru numele medaliatului, în exergă, pe două rînduri, inscripția „17—25 MAI 1975/RM. VÎLCEA", iar circular legenda „EXPOZIȚIA DE MAXIMAFILIE VÎLCEA '75". Reversul are legenda circulară „STATUIA INDEPENDENȚEI RÎMNICU VÎLCEA", iar în cîmp reprezentarea ei, avînd pe soclu anul independenței — „1877".

A V-A NAȚIONALĂ CRAVATELE ROȘII

De Ziua internațională a copilului — 1 iunie 1975 — a fost inaugurată în holurile Teatrului de Stat din Arad cea de-a cincea ediție a expoziției filatelice republicane a Cravatelor Roșii cu Tricolor. Medalia bătută are diametrul de 50,75 mm și a fost confecționată din aluminiu eloxat în „argint" și „bronz". Aversul are reprezentat, în cîmp, fațada Teatrului de Stat din Arad, gazda expoziției, iar circular inscripțiile : „A.F.R.", în partea superioară, și „ARAD", în partea inferioară. Reversul are în cîmp inscripția „CRAVATELE ROȘII", iar circular legenda „A V-a NAȚIONALĂ DE FILATELIE 1975".

TOMIS 1975

În iulie 1975 a fost inaugurată în sala Complexului sportiv din Constanța expoziția de filatelie tematică (cu participare internațională) „TOMIS 1975". Medalia are diametrul de 51 mm și este confecționată din tombac acoperit cu diverse metale pentru diferențierea premiilor acordate participanților după „greutatea" exponatelor în concurs. Ea are în cîmp stema municipiului, iar dedesubt, pe o eșarfă, denumirea sa — „CONSTANȚA". Circular este legenda pe două rînduri, care în partea superioară are următorul conținut : „EXPOZIȚIA DE FILATELIE TEMATICĂ/„TOMIS '75", iar în partea inferioară, între două stele cu cinci raze, milesimele „20.07.1975". Reversul reprezintă o marcă dantelată, redată stilizat, pe care s-a gravat numele celui care a primit medalia. În partea de sus a mărcii se află insigna organizatorului — A.F.R., iar dedesubt „FILIALA CONSTANȚA". Peste colțul din stînga de jos trece o ramură de laur. Placheta este de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 44×69 mm și este confecționată din același aliaj utilizat la baterea medaliei. Are o singură față și reprezintă o marcă poștală dantelată. În jumătatea din stînga se redă stema Municipiului Constanța, iar sub ea, pe o eșarfă, denumirea — „CONSTANȚA". În jumătatea din dreapta, pe șapte rînduri liniare drepte, este următorul text : „EXPOZIȚIA de/FILATELIE TEMATICĂ/ cu participare/ internațională/„TOMIS '75"/CONSTANȚA/ 20.07—10.08.1975", sub el eșarfa pentru nume.

BILATERALA R.S.R.—R.S.C.

În perioada 14—21 septembrie 1975 a fost deschisă la Ateneul Român prima expoziție filatelică bilaterală a R.S. România — R. S. Cehoslovacă, în anul istoricei aniversări a victoriei, ca drept omagiu adus tuturor celor ce au luptat și s-au jertfit în luptă cu cel mai cumplit dușman al omenirii — fascismul german. Armata română a acționat pe teritoriul cehoslovac în perioada 18 XII 1944—12 V 1945, iar pentru eliberarea celor 1722 localități s-au jertfit 66.495 ostași și ofițeri români. A.F.R. a emis o medalie din tombac (aurit, vermeil, argint, argintat și bronz) cu diametrul de 45 mm. Aversul are în cîmp, încadrată sus și jos de motive decorative, o marcă stilizată, zimțată și perforată pe mijloc, avînd în stînga emblema A.F.R., iar în dreapta pe cea a Federației Filateliștilor Cehoslovaci (un dreptunghi despărțit în patru triunghiuri cu o inițială a federației — S C F S — în fiecare. Legenda este următoarea : „EXPOZIȚIA FILATELICĂ" (în jumătatea superioară) și „R. S. ROMÂNIA — R. S. CEHOSLOVACĂ" (în jumătatea inferioară). Reversul are în partea de sus steagurile celor două țări participante la expoziție (în stînga al R.S.R., iar în dreapta al R.S.C.) Între drapele se află o stea în cinci raze, ce reprezintă regimul politic — socialist — comun celor două state. În exergă se află inscripția „BUCUREȘTI • 1975". Deasupra este un dreptunghi în relief pentru numele premiatului.

CENTENARUL CONSTANTIN BRÂNCUȘI — TÎRGU JIU

Suita expozițiilor omagiale „Centenarul Constantin Brâncuși" a fost inaugurată de Filiala A.F.R. Gorj, în februarie 1976, împreună cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă. Medalia are diametrul de 59,70 mm, din tombac, legenda circulară „CONSTANTIN BRÂNCUȘI" care este despărțită de portretul omagiatului ce ocupă întreg cîmpul, iar în exergă se află milesimele „1876—1976". Reversul are cîmpul ocupat de stema municipiului Tg. Jiu, iar circular de legendă — „EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ TG. JIU-1976".

BILATERALA BUCUREȘTI-MOSCOVA

În ziua de 23 aprilie 1976 s-a deschis în sălile de expoziție ale A.F.R. prima ediție a Expoziției bilaterale de maximafilie „București" — Moscova". Placheta expoziției, din tombac patinat, de formă dreptunghiulară, are dimensiunile de 81×62,3 mm. Aversul plachetei are în centru, într-un scut, un cap de bour cu stea între coarne și în partea dreaptă o floare de crin, iar în stînga o semilună. Scutul este încadrat de un cerc cu frumoase motive ornamentale. Dedesubt sînt inițialele „A.F.R." și o eșarfă pe care a fost gravat numele celui care a primit placheta. Pe latura inferioară se găsește inscripția „EXPOZIȚIA FILATELICĂ BILATERALĂ". Sub eșarfă, în partea dreaptă, se află inițialele realizatorilor plachetei : „D.G.(alin)-H(aralambie) I.(onescu). Aversul este încadrat, pe cele patru laturi, de o ramă simplă. Reversul este plan și neted, avînd numai următoarea inscripție liniară dreaptă, dispusă pe trei rînduri : „MAXIMAFILIA/BUCUREȘTI — MOSCOVA/1976".

PLOIEȘTI '76

La Palatul Culturii din Ploiești a fost deschisă, în perioada 8—23 mai 1976, Ex-

poziția republicană de maximafilie „Ploiești '76", dedicată aniversării a 55 de ani de la crearea P.C.R. și Congresului educației politice și al culturii socialiste — inaugurînd suita de manifestări filatelice organizate în întîmpinarea sărbătoririi Centenarului Independenței de Stat a României. Medalia bătută este din tombac eloxat sau patinat (vermeil, argint, argintat, bronz) și are diametrul de 60 mm. Ea are reprezentată pe avers Statuia Libertății, în prim plan, profilată pe fațada Palatului Culturii din Ploiești, gazda expoziției. Legenda circulară cuprinde inscripția următoare : „EXPOZIȚIA REPUBLICANĂ DE MAXIMAFILIE" și între două steluțe cu șase raze „PLOIEȘTI '76". Sub soclul statuiei, pe o plăcuță dreptunghiulară, cu lateralele rotunjite, a fost gravat numele premiatului. Reversul are în cîmp stema județului Prahova și, circular, legenda „ÎN ÎNTÎMPINAREA CENTENARULUI INDEPENDENȚEI".

EXPOLIMP '76

În sala casei „Modex" Cercul filatelic al Municipiului Timișoara a organizat în apropierea importantelor confruntări sportive din cadrul Jocurilor Olimpice de la

Montreal Expoziția filatelică tematică interjudețeană „EXPOLIMP '76", în perioada 15—22 mai 1976. Medalia este confecționată din metal alb patinat, are diametrul de 50,65 mm și în cîmp, pe fondul unei mărci stilizate, inscripția pe două rînduri „EXPOLIMP/ '76", deasupra cele cinci cercuri olimpice, iar dedesubt, circular, denumirea orașului gazdă — „Timișoara". Întreg aversul este mărginit de un cerc lat de 2,5 mm. Reversul cuprinde perioada de desfășurare a manifestării, în cîmp, inscripția „15—22 mai", înconjurată de două ramuri de laur, deschise sus și împreunate jos.

OLIMPIADA '76

Filiala București A.F.R., cu sprijinul Comitetului Olimpic Român, a organizat la București, în perioada 1—7 iulie 1976, o expoziție filatelică tematică din domeniul sportului. Ea a fost dedicată olimpicilor și olimpiadei și parcă a prefigurat succesele deosebite pe care aveau să le obțină la Jocurile Olimpice de la Montreal sportivii români, reușind să se situeze printre primele țări din lume, depășind cu mult realizările lor de la olimpiadele anterioare. Cu prilejul acestei manifestări filatelice omagiale a fost bătută o medalie de aluminiu eloxat în auriu, argintiu, violet și verde, cu diametrul de 49,50 mm. Aversul are reprezentată emblema jocurilor olimpice — cinci inele în lanț. Legenda medaliei este circulară, pe două rînduri, continuîndu-se liniar pe rîndul al treilea : „EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ — BUCUREȘTI —/ „OLIMPIADA '76" / MONTREAL". Reversul are în cîmp cele două insigne ale organizațiilor care au realizat expoziția : A.F.R. (în stînga) și Comitetul Olimpic Român (în dreapta), iar sus și jos ramuri de laur. Legenda circulară este despărțită pe diametrul vertical de două steluțe cu opt raze și are următorul conținut : „FILIALA A.F.R. BUCUREȘTI — COMITETUL OLIMPIC ROMÂN".

EXPOZIȚIA OMAGIALĂ MIHAI VITEAZUL CLUJ-NAPOCA

Cu ocazia împlinirii a 375 de ani de la moartea lui Mihai Viteazul, primul domnitor român care a unit Țările Române — Muntenia, Moldova și Transilvania — într-un singur stat centralizat, Filiala A.F.R. Cluj a organizat în municipiul Cluj-Napoca o expoziție filatelică omagială.

Manifestarea a fost marcată și prin baterea unei foarte reușite medalii, în stilul epocii marelui omagiat. Ea a fost bătută din metal alb, patinat, avînd diametrul de 60,2 mm.

Aversul are cîmpul circular, și, în relief, efigia lui Mihai Viteazul, iar pe inelul marginal este numele celui omagiat — „MIHAI VITEAZUL", două ramuri de laur care flanchează milesimele „1593—1601".

Reversul reprezintă, în linii mari, pecetea pusă pe un hrisov, dat la Iași în ziua de 27 iulie 1600, cu stemele Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei. Sus este vulturul cu crucea în cioc, soarele la stînga și luna la dreapta — stema Țării Românești ; mai jos, pe un scut, este zimbrul cu o stea între coarne — stema Moldovei ; acest scut este susținut de Sf. Constantin și Elena, avînd între dînșii, mai jos, doi lei ce țin o spadă dreaptă care se reazemă pe șapte vîrfuri de munte — stema Transilvaniei.

Legenda este circulară, fiind despărțită de trei cercuri mici, între denumirea manifestării — „EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ", locul ei — „CLUJ-NAPOCA" și anul — „1976".

TÎRGOVIȘTE 1877—1977

În ziua de 9 mai, Ziua Independenței, la Tîrgoviște s-a deschis expoziția omagială închinată acestui mare eveniment pentru țara noastră. Medalia bătută este confecționată din bronz patinat, cu diametrul de 50 mm. Cîmpul aversului este brocat și are jos o eșarfă pe care se află două mîini ce susțin un vas cu flacără

flancată de milesimele „1877 1977". Reversul are legenda circulară : „EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ ● TÎRGOVIȘTE — 9 MAI 1977". În cîmp este inscripția pe șase rînduri, ultimile două fiind

flancate de o ramură de laur în fiecare parte, „100 / DE ANI DE LA / PROCLAMAREA / INDEPENDENȚEI / DE STAT A / ROMÂNIEI".

CONSTANȚA 1977

A V-a ediție a Expoziției republicane de maximafilie a fost dedicată Centenarului Independenței de Stat a României, fiind organizată de A.F.R. în municipiul Constanța în perioada 14—28 august 1977. Medalia bătută este din tombac (vermeil, argint, bronz argintat, bronz) și are un diametru de 60,40 mm. Aversul are reprezentat în cîmp statuia „Luptătorilor pentru indenpendență", pe soclu se află placa pentru numele medaliatului, iar circular legenda : „EXPOZIȚIA REPUBLICANĂ DE MAXIMAFILIE CONSTANȚA 1977". Reversul ne redă, în cîmp, intrarea triumfală a trupelor române în București pe sub Arcul de Triumf, iar circular se află legenda : „CENTENARUL INDEPENDENȚEI DE STAT A ROMÂNIEI ● 1877—1977".

EXPOFIL — DACIA '77

La Casa de cultură a sindicatelor din Municipiul Pitești, în perioada 8—15 octombrie 1977, a fost organizată de A.F.R. Filiala Argeș și Întreprinderea de autoturisme Pitești o expoziție filatelică omagială cu ocazia aniversării a 25 de ani de la înființarea cunoscutei unități industriale argeșene. Placheta expoziției este confecționată din tombac, are dimensiunile de 70,90×50,90 mm și reprezintă în partea din dreapta textul legat de aniversare, dispus pe șase rînduri : „25 DE ANI / DE LA ÎNFIINȚAREA / ÎNTREPRINDERII DE / AUTOTURISME PITEȘTI / ROMÂNIA / PITEȘTI 8—15 OCTOMBRIE 1977" ; între penultimul și ultimul rînd se află placa pentru numele medaliatului. În partea din stînga, pe o marcă dantelată, se află un autoturism „Dacia" și „expofil" (sus)/„DACIA/'77" (jos). Medalia este din același metal, cu diametrul de 60 mm, avînd pe avers, în cîmp, emblema întreprinderii și dedesubt placa pentru numele medaliatului. Legenda este circulară cu următorul conținut : „ÎNTREPRINDEREA DE AUTOTURISME PITEȘTI • ANIVERSAREA A 25 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE". Reversul reprezintă în cîmp un autoturism „Dacia", dedesubt cuvîntul „ROMÂNIA", iar circular este legenda : „EXPOFIL DADIA '77" (în jumătatea superioară) și „PITEȘTI 8 OCT. 1977" (în jumătatea inferioară).

BANATMAX '78

La Muzeul Banatului din Timișoara a fost organizată, în perioada 2—9 aprilie 1978, Expoziția republicană de maximafilie „BANATMAX '78", dedicată întemeierii, acum 2050 de ani, a primului stat dac centralizat și independent.

Medalia bătută cu ocazia acestui eveniment filatelic este realizată din tombac mat și are diametrul de 60,3 mm.

Aversul este delimitat de două cercuri alăturate, de înălțimi diferite, are în cîmp stema județului Timiș, sub ea dreptunghiul pentru gravarea numelui celui medaliat, iar circular legenda : „EXPOZIȚIA REPUBLICANĂ DE MAXIMAFILIE BANATMAX '78". În exergă, circular, între două floricele cu opt petale este inscripționat locul manifestării — „TIMIȘOARA".

Reversul are marginea, ca și aversul, cu două cercuri, în cîmp efigia regelui dac BUREBISTA („cel dintîi și cel mai puternic dintre regii care au domnit vreodată peste Tracia"), sub ea „2050 DE ANI" și tot circular se află legenda, despărțită la capete de o stea în cinci raze, — „DE LA ÎNTEMEIEREA PRIMULUI STAT DAC CENTRALIZAT ȘI INDEPENDENT".

FILATELIE ȘI NUMISTISMATICĂ - TÎRGOVIȘTE 1978

Comitetul județean Dîmbovița pentru cultură și educație socialistă împreună cu Filiala A.F.R. Dîmbovița și Muzeul de istorie al județului au organizat, în perioada 21—28 mai 1978 o expoziție de filatelie și numismatică la Casa de cultură a sindicatelor din Tîrgoviște și în sălile muzeului.

Expoziția a fost dedicată domnitorului Țării Românești — Mircea cel Bătrîn, cu prilejul împlinirii a 560 de ani de la moartea sa.

Organizatorii acestei expoziții au reușit să realizeze o foarte frumoasă medalie din metal galben, lustruit sau mat, de 60,00 mm diametru.

Aversul are reprezentat capul încoronat al domnitorului, flancat de milesimele „1386" și „1418", iar sub efigie inscripția circulară „MIRCEA CEL BĂTRÎN — DOMN AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI". Legenda este circulară și este despărțită de cîte o steluță cu patru raze : „EXPOZIȚIA DE NUMISMATICĂ ȘI FILATELIE" și „TÎRGOVIȘTE MAI 1978".

Reversul are în cîmp vestitul Turn al Chindiei din Curtea domnească de la Tîrgoviște, turn flancat, circular, de cîte o ramură de laur, iar pe margine inscripția despărțită de cîte o steluță cu patru raze : „EXPOZIȚIA DE FILATELIE ȘI NUMISMATICĂ" și „TÎRGOVIȘTE MAI 1978".

NAȚIONALA '78 — TINERET

Sub deviza „Tineretul în cincinalul revoluției tehnico-științifice", Filiala A.F.R. Timiș a organizat, în perioada 18—23 iunie 1978, la Casa de cultură a tineretului cea de-a doua ediție a Națională de tineret la care au participat tineri expozanți din 25 orașe ale țării. Amintim că și prima ediție s-a ținut tot la Timișoara, în anul 1968.

Medalia bătută cu această ocazie este din tombac lustruit, avînd un diametru de 51,10 mm.

Aversul medaliei are un cerc marginal de 1 mm și reprezintă în cîmp stema județului Timiș, flancată de „18" (ziua deschiderii expoziției) și, respectiv, de „IUN" (luna), iar deasupra stemei „NAȚIONALA '78". Totul este delimitat de un cerc.

Pe margine, circular, este legenda „EXPOZIȚIA FILATELICĂ DE TINERET TIMIȘOARA".

Reversul are în cîmp scutul cu emblema Poștei Române, iar circular inscripția „ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN ROMÂNIA, FILIALA TIMIȘ".

ARGESIS '78

Filiala A.F.R. Argeș a organizat la Pitești, în perioada 18—25 iunie 1978, expoziția filatelică „ARGESIS '78", dedicată cinstirii a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent.

Medalia, care s-a bătut cu această ocazie, este din tombac lustruit sau mat și are diametrul de 49,55 mm.

Aversul are în cîmp stema județului Argeș cu un arc de cerc deasupra, iar dedesubt „ROMÂNIA". Legenda este circulară, discontinuă și dispusă astfel : între cercul marginal și arcul de cerc de deasupra stemei județului se află „EXPOFIL ARGESIS '78", iar sub „ROMÂNIA" este locul și data deschiderii expoziției, adică „PITEȘTI 18.06.1978".

Reversul are în cîmp reprezentată o frumoasă monedă dacică cu ambele fețe, aversul cu capul lui Zeus, iar reversul cu cal-călăreț. Moneda este delimitată de un cerc spart, completat parțial de o coardă sub formă de bandă pentru inscripționarea numelui aceluia care i-a fost acordată. Circular, avînd la capete cîte un cerc plin, este legenda „PRIMUL STAT DAC CENTRALIZAT ȘI INDEPENDENT", iar în exergă, tot circular, însă pe două rînduri, textul „2050 DE ANI / DE LA CREARE".

AEROMFILA '78

La Brașov, în perioada 15—25 iulie 1978, a fost deschisă expoziția filatelică „AEROMFILA 978", organizată cu ocazia împlinirii a 55 de ani de la înființarea primului aeroclub român.

Medalia bătută cu acest prilej este de formă pentagonală, regulată, cu vîrfurile rotunjite, care se poate înscrie într-un cerc cu diametrul de 66 mm. Este bordată, pe avers, de o margine înaltă sub care se află legenda, pe fiecare latură a pentagonului : „EXPOZIȚIA / FILATELICĂ / AEROMFILA '78 / 16.07.1978 / BRAȘOV". În cîmpul medaliei este reprezentat un planor în aer, iar sub el un dreptunghi pentru gravarea numelui medaliatului.

Reversul nu este bordat și are pe cele patru laturi următoarea inscripție : „55 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA PRIMULUI AEROCLUB ROMÂN". În cîmp se află în zbor un avion pentru demonstrații aviatice, purtînd indicativul „YR ACR", iar sub el, pe patru rînduri, textul „DEMONSTRAȚIE / AVIATICĂ / 1978 / GHIMBAV — BRAȘOV".

TIMIȘOARA '78

În holul Universității din Timișoara, în zilele de 27—29 august 1978, a fost deschisă Expoziția filatelică comemorativă „TIMIȘOARA '78", având un caracter jubiliar, prin care s-a marcat aniversarea a 20 de ani de existență a Filialei A.F.R. Timiș.

Medalia bătută, pentru consemnarea evenimentului amintit, este din tombac lustruit și are diametrul de 50,00 mm.

Pe avers, între două cercuri concentrice, se află legenda „EXPOZIȚIA FILATELICĂ COMEMORATIVĂ TIMIȘOARA", iar în cercul interior este reprezentată stema județului Timiș, având la bază textul „AUG. 1978".

Reversul nu este bordat și are în cîmp emblema Poștei Române, flancată de milesimele dispuse vertical „1958", „1978", iar circular inscripția : „ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN ROMÂNIA, FILIALA — TIMIȘ".

EXPOFIL DOLJ '78

În Sala polivalentă din Craiova, la 17 septembrie 1978, a avut loc vernisajul expoziției filatelice omagiale, cu participare internațională, „EXPOFIL DOLJ '78" — organizată cu prilejul aniversării a două decenii de existență a Asociației Filateliștilor din Republica Socialistă România și a Filialei A.F.R. Dolj.

Cu acest prilej s-a bătut o medalie din tombac mat, de 50,00 mm în diametru, ce a fost atribuită unor personalități prezente la vernisaj, organizatorilor și expozanților medaliați.

Aversul medaliei are, între două cercuri concentrice, legenda, despărțită de două puncte, „EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ" și „CRAIOVA 17.09.1978", iar în cîmp denumirea generică a manifestării — „EXPOFIL DOLJ '78" și stema județului Dolj.

Reversul reprezintă Palatul politico-administrativ din Craiova, sub care se află banda pentru numele celui care a primit-o, pe margine inscripția „FILIALA A.F.R. DOLJ LA 20 ANI DE ACTIVITATE", iar în exergă, flancate de cîte un punct, milesimele „1958—1978".

NAȚIONALA '78

În 1978 cea mai importantă manifestare filatelică din țara noastră a fost „NAȚIONALA ,78", organizată pentru sărbătorirea celei de-a XX-a aniversări a Asociației Filateliștilor din Republica Socialistă România.

Expoziția a fost deschisă între 12 și 19 noiembrie și s-a desfășurat la Ateneul Român, în Sala Mică a Palatului R.S.R. și în sălile sediului central A.F.R.

Activiștilor de frunte le-a fost înmînată, cu prilejul acestei aniversări, o plachetă din tombac lustruit, de 60,50 × × 50,65 mm.

Această piesă numismatică este uniface, are în cîmp un medalion ce reprezintă aversul medaliei expoziției (Traian, Columna, Decebal), flancat de emblema Poștei Române și insigna A.F.R., ambele pe cîte o ramură de stejar. Pe latura din dreapta se află cuvîntul „EXPOZIȚIA", pe cea din stînga — „FILATELICĂ", sus pe două rînduri „NAȚIONALĂ '78/A.F.R. XX ANI" ,iar pe latura de jos, sub o eșarfă pentru nume — „BUCUREȘTI 12—19.XI.78".

Medalia (tombac mat, Ø 49,60 mm), pentru expozanți, are pe avers Columna lui Traian flancată de două medalioane, în stînga chipul lui Traian, iar în dreapta pe cel al lui Decebal. Circular, după un cerc marginal, este legenda „EXPOZIȚIA FILATELICĂ „NAȚIONALĂ '78" și, flancat de două spice de grîu — „BUCUREȘTI".

Reversul are un 20 roman în relief flancat de milesimele „1958" și „1978", dedesubt sînt două ramuri de laur, urmate de o eșarfă pentru numele medaliatului.

Legenda se află pe un inel înalt, despărțită de două puncte : „ANIVERSARE A ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR DIN R. S. ROMÂNIA" și „12—19.XI.1978".

FILIALA A.F.R. BUCUREȘTI — 20 ANI

În 1978 Filiala A.F.R. București a împlinit 20 de ani de activitate, cu care prilej a organizat o expoziție filatelică la care au participat toate cercurile filatelice din capitală cu aceeași vechime în A.F.R. (Casa Centrală a Armatei, Centrocoop, Sanitari, M.A.I.A., C.S.P., Sector 4 T.V., Sector 2 M.E.F.M.C., 23 August-Sector 3, Sector 5 — 30 Decembrie, Sector 6 — P.TT., Anghel Saligny — Sector 8).

Medalia jubiliară este din tombac lustruit, de 49,90 mm în diametru.

În cîmpul aversului este stema municipiului București pe fondul unei stele cu șase raze rotunjite la cap ; legenda este circulară fiind despărțită de două puncte : „ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA" și „FILIALA BUCUREȘTI".

Reversul are în mijloc un 20 roman în terase, la baza lui frunze de stejar și un trapez răsturnat pentru gravarea numelui celui medaliat. Inscripția este circulară și are textul : „20 ANI DE ACTIVITATE ÎN ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN ROMÂNIA". În exergă, flancată de două linii frînte, sînt milesimele „1958 ● 1978".

Filiala A.F.R. București, tot cu acest prilej, a confecționat și o insignă pentru membrii săi, în trei variante (I, II, III), în funcție de vechimea acestora.

PRIMA EXPOZIȚIE REPUBLICANĂ DE MARCOFILIE — PLOIEȘTI 1979

Filiala A.F.R. Prahova, cu sprijinul conducerii A.F.R., a organizat în perioada 6—12 mai 1979, la Ploiești, prima expoziție republicană de ștampilografie, cu prilejul manifestărilor din ediția a II-a a Festivalului Național Cîntarea României. La această expoziție au participat peste 100 de expozanți din 20 județe.

A fost bătută o medalie din aluminiu eloxat în auriu, cu diametrul de 50,50 mm.

Pe aversul ei, în cercul interior este reprezentată stema Municipiului Ploiești, iar între două cercuri concentrice următoarea legendă despărțită de două floricele cu șase petale : „FESTIVALUL NAȚIONAL CÎNTAREA ROMÂNIEI" și „EDIȚIA II-A".

Pe revers, în cîmpul delimitat de un cerc, sînt diverse reprezentări legate de obiectul expoziției : o mînă care aplică pe trimiteri poștale o ștampilă de loc și dată („PLOIEȘTI 06 05 79 09), mînă flancată de două ramuri de laur unite la partea inferioară de o eșarfă. Pe inelul marginal, între două cercuri concentrice, se află inscripția, despărțită de două linii : „EXPOZIȚIA REPUBLICANĂ DE MARCOFILIE" și „PLOIEȘTI '79".

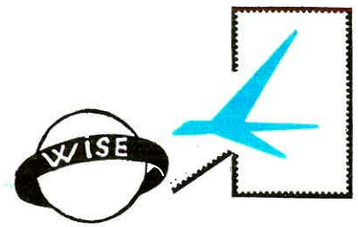

POȘTA AERIANĂ

Mulți aerofilateliști și — în general — dintre cei ce se interesează de istoria poștei aeriene, consideră că trimiterile poștale efectuate cu balonul în timpul asediului Parisului (în 1870), ar constitui primul capitol al poștei aeriene.

De fapt, lucrurile nu stau chiar așa. Astfel, în anii 1808, Danemarca — atacată de flota britanică — trecuse în lagărul lui Napoleon. Porturile fiind blocate, toate legăturile pe mare fuseseră întrerupte. Pentru transmiterea unor misive importante, s-a încercat atunci expedierea lor pe calea aerului. Balonul, cu încărcătura lui poștală, a reușit să traverseze brațul de mare al Beltului mare, între insulele Fünen și Seelanda.

Patru dintre scrisorile care au fost transportate prin acest zbor sînt păstrate astăzi în Arhivele Statului, din Copenhaga.

Acest zbor a fost amintit prin desenul mărci de 90 öre, emisă în anul 1974 pentru comemorarea celei de-a 35-a aniversări a poștei daneze. Alături de milesimele 1624—1974, referindu-se la această aniversare, desenul înfățișează, în stînga, balonul care a transportat misivele susamintite, la 2 iunie 1808.

Dar chiar și acest zbor se pare că nu ar fi cel dintîi, în domeniul transmiterii de corespondență, întrucît în 1793 au fost folosite mici baloane pentru a strecura misive din forțăreața asediată Valenciennes. Toate baloanele au căzut însă în mîna asediatorilor. În sfîrșit, un transport oficial de poștă a fost efectuat de americanul John Wise, la Saint Louis, la 17 iulie 1859. Wise a dus cu sine 123 scrisori, cu care a străbătut o distanță de 1.290 km, aterizînd la Henderson, în statul New York. Una dintre aceste scrisori, care se păstrează și în zilele noastre, depășește și ea — ca vechime — vestitele scrisori „Par ballon monté", din timpul asediului Parisului.

O varietate obişnuită, dar rar întîlnită la emisiunea filatelică SATELIŢI ARTIFICIALI AI PĂMÎNTULUI • cu supratipar • EXPOZIŢIA UNIVERSALĂ BRUXELLES 1958

Ing. MIHAIL POPOVICI (A.I.J.P.)

Cu toţii ştim că emisiunea „Sateliţi artificiali ai pămîntului **fără supratipar** este formată numai din valorile 25 bani + 3,75 lei şi o vinietă, formînd un triptic, ex. A1 + B1 + C1 (fig. 1).

Tripticele formate din cele 2 mărci avînd aceeaşi culoare, împreună cu vinieta care este de culoare diferită de a mărcilor, sînt dispuse în 2 coli, astfel că în prima coală mărcile tripticelor sînt de culoare verde cu vinieta de culoare brună, în timp ce în coala a doua mărcile tripticelor sînt de culoare albastră cu vinieta de culoare gri.

În triptic din ambele coli formează o serie. Într-o coală tripticele sînt dispuse pe 3 coloane (I, II, III), a cîte 9 triptice pe coloană (1—9), fiecare coloană prezentînd aceeaşi simetrie în distribuirea valorilor mărcilor ca şi a vinietei. Cu alte cuvinte, ce e valabil pentru coloana I de triptice este valabil şi pentru coloanele II şi III din ambele coli.

Pe coloană, vinieta din triptice este aşezată fie la mijloc, fie lateral stînga sau dreapta, iar dispunerea valorilor mărcilor şi a vinietei în triptice este după cum se vede în figura 1.

Într-o coloană valorile mărcilor şi vinietelor din triptice sînt astfel aşezate, încît primele 3 rînduri de triptice (1, 2 şi 3) sînt identice cu ultimele 3 rînduri (7, 8 şi 9), iar rîndurile din mijloc, tot în număr de 3 (4, 5 şi 6), sînt întoarse cu 180° (fig. 1). Această dispunere a mărcilor şi vinietei în triptice şi pe coloană, dă naştere la 6 variante de triptice şi anume rîndurile 1—6 **sau 4—9. De asemenea într-o coală, rîndurile** 3 şi 4 respectiv 6 şi 7 formează, numai din valorile 3,75 lei perechi întoarse (tête-bèche), fie prin valori cap la cap (3 perechi), fie prin aceleaşi valori întoarse la 180° (3 perechi).

Ca urmare, o colecţie specializată trebuie să cuprindă din această emisiune nesupratipărită fie primele 6 rînduri (1—6), fie ultimele 6 rînduri (4—9) din oricare coloană a ambelor coli, formaţie care satisface orice filatelist în ce priveşte exigenţele posibile de aranjament al mărcilor şi vinietei în coală.

* * *

În ce priveşte emisiunea filatelică „Sateliţi artificiali ai pămîntului" cu supratipar „Expoziţia Universală Bruxelles 1958" (fig. 2), puţini filatelişti îşi mai aduc aminte că distribuirea acesteia prin magazinele şi ghişeele filatelice se făceau numai pe triptice, acestea decupîndu-se din coală fie pe orizontală, fie pe verticală.

Supratipărirea s-a făcut prin aplicarea, pe fiecare triptic a fiecărei coloane de triptice din ambele coli, a unui număr de 3 steluţe aşezate în ordinea P, R, S (fig. 2) şi pe toate tripticele ca în figura 3.

Cele 3 steluţe P, R, S se prezintă astfel: primele 2, adică P şi R, sînt de aceeaşi mărime, cu menţiunea că a doua este înconjurată de legenda „EXPOZIŢIA UNIVERSALĂ BRUXELLES 1958", iar cea de a treia steluţă, S, apare ceva mai mare ca primele două.

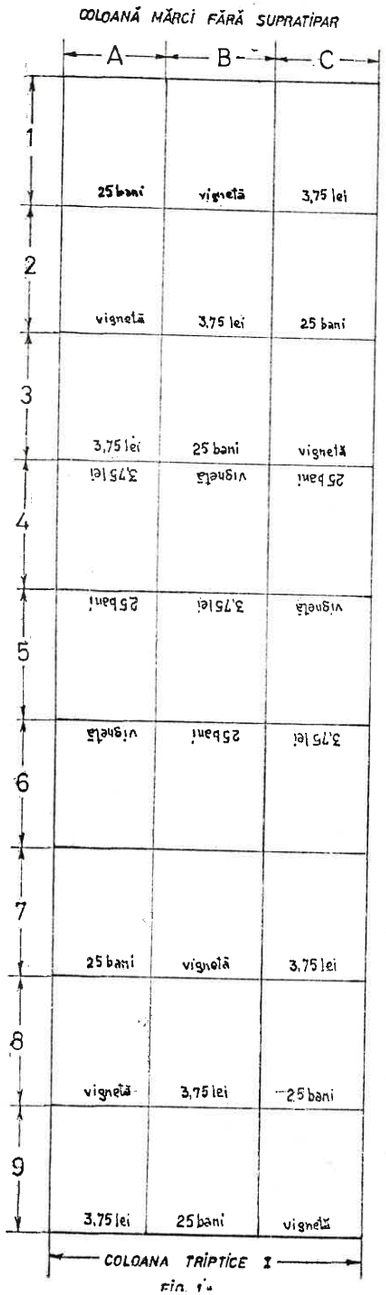

fig. 1

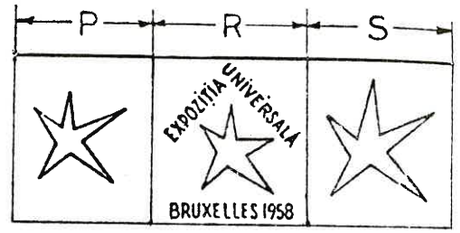

Ca o menţiune specială, precizăm că cele 3 steluţe au fiecare cîte 5 raze, din care 3 raze sînt dispuse în partea superioară şi 2 raze în partea inferioară. Culoarea suprati-parului pentru ambele coli este roşie. Prin această uniformă supratipărire pe toate rîndurile dintr-o coloană, fiecare coloană de

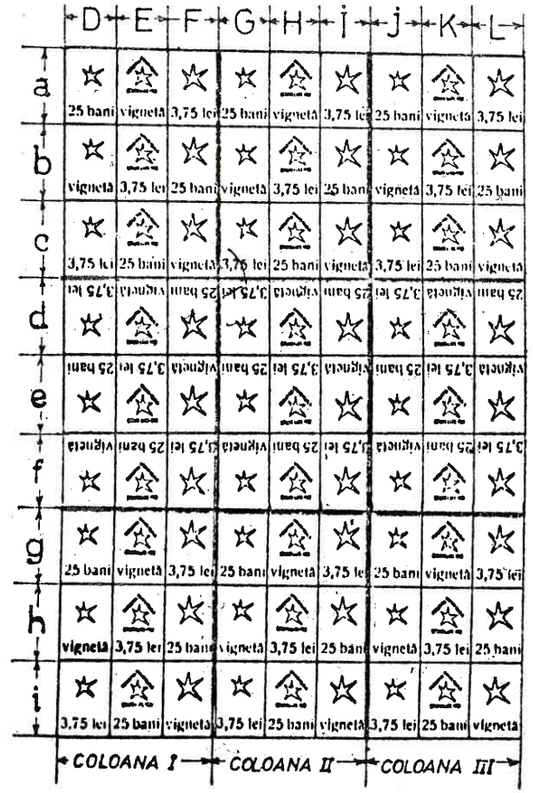

COALĂ DE MĂRCI AŞEZATĂ NORMAL LA SUPRATIPĂRIRE.

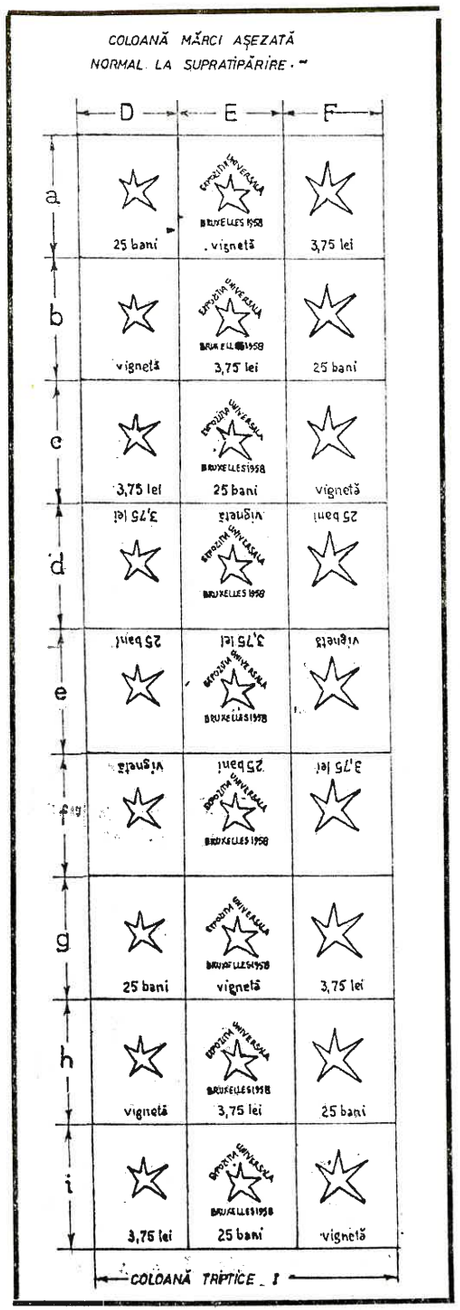

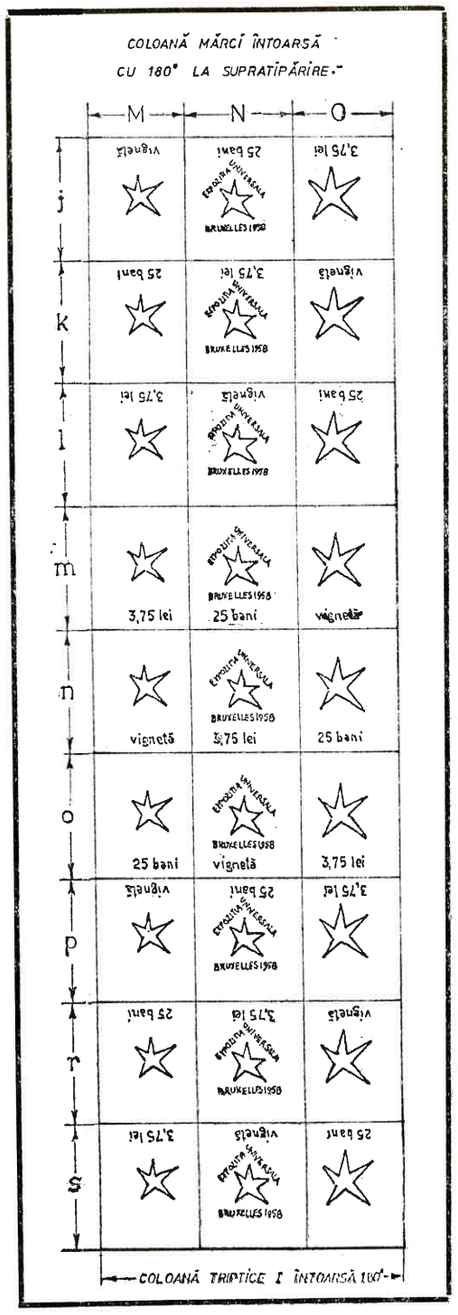

teresați) variantei Panama au dus o așa triptice din ambele coli prezintă aceeași compoziție a steluțelor, fapt care a dat naștere pe o coloană într-o coală la un număr de 18 variante individuale, tripticele (a-f) sau (d-i), deci la 36 variante pe o coloană în ambele coli.

Menționăm că prin această uniformă supratipărire, perechile de mărci întoarse din tripticele (c și d) și (f și g), formate din valorile de 3,75 lei, și-au pierdut calitatea de tête-beche, deoarece supratiparul nu mai prezintă aceeași conformație ca a mărcilor din coală.

Într-o coloană dintr-o coală, cele 18 variante se găsesc atît în primele 6 rînduri de triptice (a-f), cît și în ultimele 6 rînduri de triptice (d-i). Dacă la emisiunea fără supratipar (fig. 1), într-o colecție de uz curent, un singur triptic de exemplu tripticul 2, împreună cu cele 2 rînduri de triptice în care se găsesc perechile întoarse (valoarea de 3,75 lei), poate să satisfacă orice colecționar, prin supratipărirea emisiunii (fig. 3) și a repartizării steluțelor pe mărci și vinietă, luînd naștere un număr de 18 variante pe coloană și coală (fig. 4), o colecție specializată trebuie să cuprindă din cele 2 coli supratipărite primele sau ultimele 6 rînduri dintr-o coloană în care aceste semne (steluțe) apar în mod distinct, adică (a-f) sau (d-i).

Cunoscînd cele de mai sus, să vedem cum a luat naștere varianta necunoscută pînă azi. Verificînd emisiunea supratipărită (fig. 3) am constatat cu surprindere că în coala cu mărcile de culoare verde și vinieta de culoare brună, pe banda formată din primele 2 rînduri, supratiparul pe tripticele celor 3 coloane, în loc ca steluțele să prezinte ordinea cunoscută P,R,S, prezintă ordinea S, R, P dar inversată adică: P, R, S astfel că steluțele de data aceasta apar pe triptice cu 3 din cele 5 raze în partea inferioară și cu celelalte 2 raze în partea superioară, așa după cum se poate vedea în figura 5.

Din analiza atentă a acestui material ce l-am avut la dispoziție, în comparație cu o coală introdusă sau așezată în mod normal pentru a fi supratipărită (fig. 3), am constatat că în procesul de introducere sau de așezare a colilor la mașina de tipărit, pentru executarea supratipăririi, una sau mai multe coli din această culoare verde cu vinieta brună (deocamdată de o coală sîntem siguri prin banda formată din primele 2 rînduri) a fost întoarsă cu 180°, fapt ce a dat naștere la o variantă necunoscută pînă azi, așa cum se poate vedea în figura 5.

Dat fiind că toate mărcile supratipărite din coala întoarsă se regăsesc în coala introdusă normal la supratipărire, dar într-o altă proporție, varianta despre care este vorba constă într-o nouă dispunere (așezare) într-o coloană a tripticelor pe rînduri, astfel încît dacă într-o coloană dintr-o coală normal supratipărită (fig. 4), primele 3 rînduri de triptice sînt așezate în ordinea a, b, c dispunerea acelorași 3 rînduri de triptice într-o coloană dintr-o coală întoarsă (fig. 5) se regăsesc în ordinea m, n, o. Același lucru și pentru rîndurile de triptice d, e, f din coala normală în comparație cu rîndurile de triptice j, k, l din coala întoarsă.

Observăm imediat că avem de a face cu o inversiune a tripticelor, inversiune care dă naștere într-o coloană dintr-o coală întoarsă (fig. 5), față de o coloană din coala normală (fig. 4) și în cadrul celor 3 rînduri de triptice asemănătoare (m, n, o față de a, b, c luate ca exemplu), la 3 variante și anume: rîndul m, n față de rîndul b, c o variantă, rîndul n, o față de rîndul a, b a doua variantă și rîndul m, n, o față de rîndul a, b, c a treia variantă. De asemenea alte 3 variante avem într-o coloană și pentru tripticele asemănătoare j, k, l și p, r, s față de d, e, f.

Cu alte cuvinte, coala întoarsă prezintă față de coala normală un număr de 6 variante pe coloană. Dacă la aceste variante adăugăm de la coala întoarsă și varianta perechilor întoarse din rîndurile 1, m față de rîndurile c și d și rîndurile o, p față de rîndurile f, g adică a mărcilor perechi întoarse (valorile de 3,75 lei), numărul variantelor pe o coloană într-o coală se ridică la 8.

Numai după o cercetare foarte atentă a acestui supratipar ne putem da seama dacă sîntem în fața unui triptic dintr-o coală introdusă în mod normal în procesul de supratipărire sau inversată cu 180°.

Dacă în urma celor sesizate în acest articol aș primi de la cercetătorii mărcilor poștale românești din țară sau de peste hotare comunicări în legătură cu această variantă, atunci catalogul mărcilor poștale românești s-ar îmbunătăți și prin această contribuție.

NOTA COORDONATORULUI

1. Afirmația că prin supratipărire perechile de mărci întoarse din tripticele (c și d) și (f și g) formate din valorile de 3,75 lei și-au pierdut calitatea de tête-beche, deoarece supratiparul nu prezintă aceeași conformație ca a mărcilor, nu ni se pare justă. Indiferent cum a fost aplicat supratiparul, mărcile din tripticele respective rămîn și sînt tot tête-bèche.

2. In ceea ce privește varianta cu 6 rînduri răsturnate pe coala de culoare verde, confirmăm existența ei precizînd că există un număr mai mare de asemenea, coli, în schimb coala albastră cu asemenea variantă (6 rînduri întoarse) nu este cunoscută.

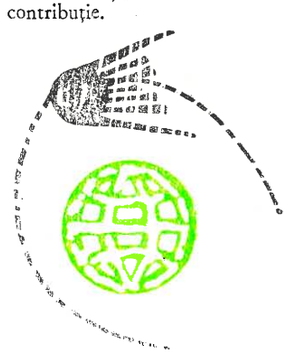

glume

Poșta și... dumnealor, celebritățile!

MIHAI BURDUJA

În timpul domniei sale (521—486 î.e.n.), Darius, regele perșilor, a primit de la sciți cu care era în război o „telegramă" deosebit de pitorească : o pasăre, un șoarece, o broască și cinci săgeți. Traducerea experților regelui suna astfel : „Dacă nu fugiți ca păsările în cer, ca șoarecii sub pămînt sau ca broaștele în apă, săgețile noastre vă vor ucide".

✻

Inventatorul american Elihu Thomson, unul din întemeietorii firmei „General Electric", a adunat o colecție puțin obișnuită. Observînd că atît concetățenii, cît și străinii dau dovadă de multă fantezie în transcrierea numelui său, inventatorul a păstrat toate plicurile pe care numele îi era denaturat în fel și chip : „Ulihu Thomas, Aliush Thomson, Vitoo Thomson, esquire, profesor Ader Thomson etc. „Piesa forte" a colecției o constituie însă un plic pe care atît prenumele cît și numele de familie erau scrise corect ! Cu toate acestea salariații diferitelor secții ale firmei create de Thomson n-au recunoscut numele patronului lor și au împodobit plicul cu fel de fel de adnotări : „Nu figurează pe state", „Nu lucrează în secția turbine", „Necunoscut la serviciul de desfacere" ș.a.m.d.

✻

Poetul german Victor Scheffel (1826—1886), aflîndu-se în Italia, a primit o scrisoare nefrancată de la un amic din München. După ce a plătit penalizarea cuvenită, el a desfăcut plicul și a găsit doar aceste cuvinte : „Mie îmi merge bine. Al tău...". Scheffel și-a bătut multă vreme capul cum să răspundă la această glumă. Astfel, amicul care a făcut gluma, a primit la o săptămînă o ladă grea și voluminoasă pentru care nu fusese plătită taxa de poștă, de altfel destul de mare. Neavînd încotro, a plătit taxele, plus amenda respectivă. Desfăcînd lada, a dat peste un bolovan mare pe care era lipit un bilețel cu următorul conținut : „Aflînd că își merge bine, mi s-a luat de pe inimă această piatră. Al tău, Victor Scheffel".

✻

Cîntăreața Joan Sutherland trebuia să ridice o scrisoare de la un oficiu post restant dar nu avea asupra sa nici un act de identitate.

— Oricare doamnă se poate da drept Joan Sutherland.

— Da, dar nu oricare poate face dovada — răspunse cîntăreața, și trecînd de la vorbă la faptă atacă cu brio aria lui Mimi din „Boema" de Puccini. Public, funcționari, telegrafiști, factori se precipitară s-o asculte pe vestita cîntăreață.

— E perfect — spuse funcționarul cînd aceasta termină. Poftiți scrisoarea.

— Mulțumesc — răspunse Joan Stutherland... Și plecînd adăugă :

— A fost totuși prima mea audiție pentru public, gratuită...

✻

Cunoscutul scriitor american Mark Twain primea nenumărate scrisori pe adresa : „Mark Twain, Statele Unite" sau „Mark Twain, Omenirea" etc. Un admirator original i-a scris pe adresa : „Mark Twain, naiba știe unde", scrisoare pe care umoristul a primit-o și la care a răspuns lapidar : „Uite c-a știut".

✻

Pictorul francez Marcel Leclure a rămas cunoscut nu numai datorită calităților sale artistice ci și unui document, unic în lume. În anul 1875 el a adresat iubitei sale, Madelaine de Villatore, o scrisoare de dragoste considerată drept cea mai lungă scrisoare din istoria umanității. Scrisoarea nu conținea decît o frază „te iubesc", dar era scrisă de 1 870 000 de ori !

GREȘELI

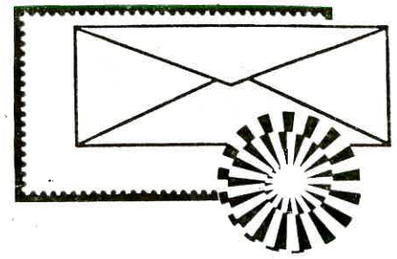

...DAR NU ERORI

În limbajul curent, termenii „eroare" și „greșeală" sînt practic echivalenți. În filatelie, lucrurile se schimbă : „eroare" indică, în general, o abatere — de regulă de ordin tehnic — de la caracteristicile normale pe care trebuie să le aibă o piesă filatelică. „Greșeală" se folosește pentru a desemna o indicație, un element de desen (compozițional), o dată etc., redată necorect. Despre „erori" nu ne vom ocupa aici : ele sînt, de altfel, de mult încetățenite, în diferitele lor variante, în lexicul și în practica filatelică : erori de culoare, de valoare, de supratipar și cîte, cîte altele.

Să ne oprim, însă, puțin, asupra capitolului „greșelilor", care îmbogățește filatelia cu o seamă de aspecte, uneori cu iz anecdotic, alteori cu simplă neatenție sau distracție, dar cîteodată cu neașteptate ricoșete mai serioase.

Să începem, deci, cu două greșeli, de resortul culturii generale și insuficientei documentări din partea realizatorilor machetelor mărcilor respective.

În ordine cronologică, prima a fost făcută în Franța, în anul 1937, cu prilejul emisiunii comemorînd 300 ani de la apariția celebrei lucrări a lui René Descartes; „Discours de la méthode". Imaginea reprezintă chipul autorului, profilat pe o carte deschisă, pe care, în loc de denumirea corectă a operei sale, a fost înscrisă o denumire greșită : „Discours sur la méthode". Firește, această greșeală a iscat un val de proteste, care a făcut necesară retipărirea mărcii, cu rectificarea cuvenită (respectiv, Yv. nr. 341 și 342).

În 1956, poșta din R. D. Germană a emis o serie formată din două valori, cu prilejul centenarului morții compozitorului R. Schumann. Și de astă dată, chipul comemoratului se profilează în dreptul unei partituri muzicale. Decît că aceasta nu redă o compoziție a sa, ci una de Franz Schubert („Wanderers Nachtlied"). Minuțiozitatea cu care filateliștii analizează fiecare marcă, nu s-a desmințit ; pusă în circulație la 20 iulie 1956, emisiunea a fost retrasă după numai trei zile, nu însă fără ca să fi apucat să fie vîndută în proporție de masă, fapt care a împiedicat ridicarea artificială a valorii filatelice. Mărcile, rectificate, au reapărut nu mult după aceea și poartă numărul de catalog Z. 342—342.

Oarecum asemănătoare a fost și o greșeală care a intervenit în 1946, în Bolivia, cu prilejul comemorării Centenarului imnului național (Yv. nr. 277), întrucît s-a putut constata că partitura nu fusese corect transcrisă în desenul mărcii. De astă dată, emisiunea nu a fost retrasă din circulație.

Desigur, există și multe alte inadvertențe de acest gen, dar nu dispunem de suficient spațiu pentru a mai cita și altele. Vom prefera, deci, să trecem la o altă categorie de greșeli, de astă dată determinate de lipsa spiritului de observație.

Să începem cu o greșeală devenită celebră, în domeniul emisiunilor comemorative dedicate într-o seamă de țări lui Cristofor Columb. Iconografia care ne-a rămas de la marele navigator este limi-

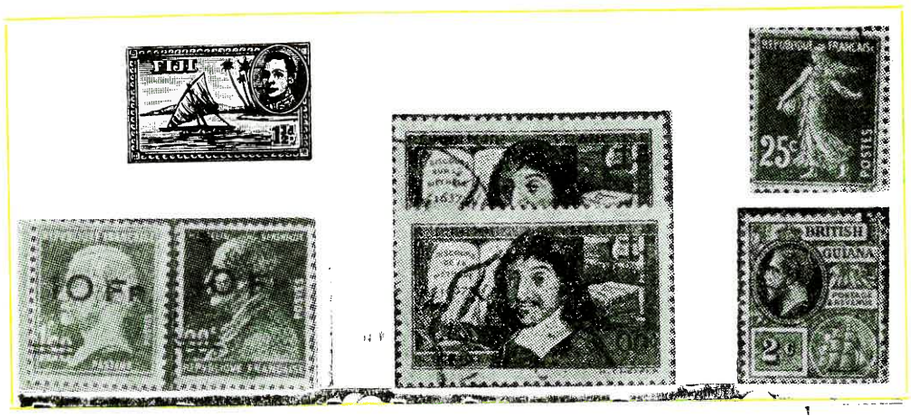

tată, imaginile sînt uneori contradictorii, unele dintre ele sînt puse sub semnul întrebării în ce privește personajul reprezentat. Fapt este că în unele emisiuni Columb este înfățișat fără barbă, în altele, cu barbă. Se prea poate ca fiecare din aceste ipostaze să se refere la o altă perioadă din viața sa. Dar unde putem vorbi pe drept de o inadvertență, este în seria emisă de poșta din S.U.A. în 1893, pentru a comemora 400 ani de la descoperirea Americii. Alcătuită din șaisprezece valori, seria redă un adevărat „film" al epopeii lui Columb și ocupă în filatelie un loc de frunte, nu numai prin frumusețea realizării grafice, cît prin faptul că este una dintre primele emisiuni comemorative figurative din lume. Pînă aci, toate bune. Decît că, pe prima valoare din serie, Columb este arătat pe puntea caravelei sale, în clipa în care zărește, în sfîrșit, țărmul mult căutat ; pe marca următoare, este redată coborîrea lui pe uscat. Între cele două momente, intervalul de timp era minim. Totuși, în interpretarea grafică, pe prima marcă îl vedem pe Columb fără barbă, în timp ce pe cea de a doua, poartă o barbă de toată frumusețea. Firește, comentarii sînt de prisos, afară de un amănunt : în restul seriei și mai ales în cele două valori de vîrf, regăsim un Columb fără urmă de barbă.

Dar tot de Columb se leagă și o altă greșeală de machetare bine cunoscută. Este vorba de patru emisiuni succesive, apărute în insula Sf. Cristofor, din Marea Caraibilor (Saint Kitts-Nevis), purtînd numerele Yv. 23, 25, 26, 33, 46, 48, 62 și altele, puse în circulație între anii 1903 și 1929. Pe toate aceste mărci, Columb ne este arătat la bordul vasului său amiral, cercetînd zarea cu luneta, în căutarea pămîntului. Toate bune, decît că pe vremea aceea, luneta nu fusese încă descoperită !

O altă grupă de greșeli sînt din domeniul geografiei. Dintre acestea, citām — cu titlu de exemplu — marca de 1 cent apărută în 1928 în Terra Nova, (Newfoundland), Yv. nr. 131, pe care, într-o hartă a acelui ținut, indicațiile „Capul Bauld" și „Capul Norman" au fost inversate. În 1929, cu ocazia înlocuirii seriei cu alte mărci, regravate, greșeala a fost rectificată (Yv. 147). Mai gravă — și cu implicații mult mai neplăcute — a fost greșeala care a intervenit, în delimitarea teritoriului republicii Peru, pe marca de 205 lire din seria de trei valori pusă în circulație în 1961 de poșta italiană pentru a marca vizita de stat a președintelui republicii italiene, Gronchi, în mai multe state din America de sud. Pe hartă, conturul granițelor republicii Peru excludea din cuprinsul acesteia, un teritoriu care a format obiectul multor litigii. Marca a apucat să fie pusă în vînzare în ajunul plecării președintelui Gronchi și un număr de exemplare a fost aplicat pe scrisori „prima zi", destinate a fi expediate peste ocean. Observîndu-se greșeala de către reprezentanța diplomatică peruviană la Roma, s-a cerut retragerea din circulație, măsuri severe în acest sens fiind luate fără întîrziere. Totuși — precum s-a mai spus — un număr de exemplare apucaseră a fi vîndute. Unele din acestea fuseseră aplicate pe trimiteri de poștă aeriană, care nu puteau fi reținute. În această situație, poșta a procedat la tipărirea „fulger" a unor noi mărci cu același nominal și aceiași compoziție grafică, pe care greșeala cartografică a fost rectificată. Spre deosebire de primul tiraj, care era de culoare roză, noul tiraj a fost realizat într-o nuanță violet închis. În felul acesta, marca greșită a devenit o mare raritate a filateliei italiene, fiind cunoscută sub denumirea de „Gronchi roz".

Aci mai intervine și un aspect cu totul aparte : neputînd reține scrisorile francate cu marca din primul tiraj, poșta a aplicat deasupra mărcii greșite, mărci din tirajul rectificat, procedînd apoi la obliterare și la cuvenita transmitere pe calea aerului. Au luat astfel naștere unele piese pe care, „la suprafață", totul apărea în regulă. Sub marca nouă, se afla însă marca veche. Pe scrisoare, marca „Gronchi roz" se ridică la cotări foarte apetisante !

Categoria cea mai frecventă de greșeli este de natură mai puțin originală, reprezentînd — în fond — scăpări din vedere din partea machetatorilor. Lista lor este foarte lungă și nici în mică măsură nu și-ar putea găsi loc în spațiul de care dispunem. Să amintim, totuși, cîteva. Astfel, în 1964, poșta togoleză a emis o serie cu ocazia Olimpiadei de la Tokio. Poate dintr-un exces de zel sau din simplă neinformare, machetatorul a creat și un desen în care tenisul apare ca disciplină olimpică, deși nu a avut niciodată această calificare.

În 1938, în insulele Fiji, a fost emisă o marcă pe care a fost înfățișată o ambarcațiune — canoe cu vele — fără niciun pasager la bord (marca de 1½ p, Yv. nr. 106. În 1941, pe marca Yv. 115 cu același nominal, reîntîlnim ambarcația, de astă dată — însă — cu un pasager.

În perioada colonială, în Guyana britanică, au fost emise mai multe mărci, succesiv, în anii 1889, 1891 și 1902, pe care apare o corabie cu pînzele bine întinse de un vînt din pupă. Pe catarg, însă, flamura fîlfîie în direcția inversă : să fi bătut, la înălțime, alt vînt ?

Tot vîntul ne apare ca o prezență nefirească, pe întreaga suită de mărci uzuale franceze, pe care, cu începere din anul 1903, Marianna ne este înfățișată în chip de semănătoare. Foarte simpatică postură, decît că, pentru a face treabă bună, sămînța nu trebuie aruncată împotriva vîntului !

Poziții nefirești mai întîlnim și pe diverse alte emisiuni. Astfel, pe binecunoscuții noștri „Căișori", surugiul călărește pe calul din dreapta, mînuind cu sîrg biciul, cînd știut este că pentru a putea „cuprinde" întregul atelaj, ar fi trebuit să încalece pe un cal din stînga. Tot astfel, în seria de mărci uzuale germane din anul 1921/22, avînd ca temă oameni ai muncii (eram pe vremea republicii din Weimar !) pe mărcile Z. nr. 167 și 168, figura centrală este un miner, care mînuiește sapa greșit. Aceeași imagine, prezentată de astă dată „în oglindă", a dus la rectificarea poziției, pe mărcile retipărite ulterior (Z. nr. 243—246).

Tot greșeală de poziție găsim la plugarul care ară, prezentat pe o marcă de 8 cenți, apărută în 1946 în Canada. De astă dată, poziția firească a cornului plugului ar fi trebuit să fie mai ridicată, în dreapta.

De o greșeală propriu zisă de desen putem vorbi în cazul unei mărci uzuale austriece din emisiunea din 1934 (Z. 544), pe care chipul unui muntean din Alpi are urechea dreaptă pur și simplu întoarsă. Marca a apucat să circule în tiraje mari, pînă ce s-a observat această „particularitate", procedîndu-se la rectificarea desenului (Z. 544 II).

Tot despre o greșeală de desen am putea vorbi și în cazul unei mărci cu tema sportivă, emisă în anul 1952, în R.D.G., cu ocazia Campionatului mondial de sporturi de iarnă, de la Oberhof. Aci, schiorul înfige bastonul în zăpadă, între picioare, fapt care l-ar fi împiedicat — practic — să înainteze. Această marcă nu a fost rectificată.

Pe lîngă greşelile de desen, de felul celor spicuite mai sus, filateliştii se mai pot întîlni cu multe (mai multe, poate, decît s-ar crede) greşeli de inscripţionare : date greşite (ca, spre pildă, anul urcării pe tron al lui Alexandru cel Bun, pe marca CMR nr. 520 : 1406 în loc de 1400), sau titulaturi greşite (Terra Nova, Yv. nr. 77 : Lord Bacon, în loc de Sir Francis Bacon, cu totul alt personaj, cu alt rol istoric) şi cîte, cîte altele.

Calea identificării, depistării greşelilor este larg deschisă, şi oferă — de multe ori — şi surprize hazlii. Să le dăm „liber", dînd „Verde" în semnalul de circulaţie. Decît că, şi acesta, pe marca italiană Z. 989, din 1975, dedicată asigurării siguranţei pe rutele publice, ne poate induce în eroare : poziţia verdelui, în semafor este greşită !

Ştampilografie

O TEMĂ APARTE

Ing. SILVIU DRAGOMIR

Un paradox apare faptul că unul dintre cele mai frumoase şi mai bogate capitole ale ştampilografiei îl constituie tocmai cel al ştampilelor de tipul „cenzurat", utilizate în perioadele cele mai nedorite, de conflagraţie.

Sînt totuşi destul de puţini filatelişti care să abordeze o astfel de temă de studiu. Şi asta atît din cauza lipsei unor lucrări de sinteză, cît şi mai ales datorită penuriei de material.

Prima cauză, lipsa unui studiu de sinteză, de referinţă, conduce la o nesiguranţă a criteriilor de clasificare. Un exemplu se poate da prin ştampila CENZURAT aplicată la Oradea Mare pe data de 4 MAR. 921 (fig. 1), deşi cunoaştem că în România — după primul război mondial — cenzura internă a fost desfiinţată la 15.07.1920, iar cea externă la 08.09.1920. S-ar părea, la o primă vedere, că este vorba de o ştampilă tîrzie. Dat fiind însă frecvenţa unor astfel de ştampile, se deduce că cenzura a continuat să opereze şi după desfiinţarea sa oficială, lucru ce nu l-am găsit însă nicăieri consemnat. Un alt exemplu ar putea fi dat prin cercetarea ştampilei OPRIT A SE CENZURA

(fig. 2), aplicată în cursul celui de-al doilea război mondial, mai ales pe corespondenţa deschisă. Aceste probleme, şi încă multe altele, ridică prea multe semne de întrebare pentru a porni chiar de la zero un studiu ştampilografic.

Cît priveşte cea de-a doua cauză, constatăm că deşi materialul filatelico-poştal ce-l mai putem găsi astăzi este deja puţin, o bună parte a lui se aruncă din cauza stării proaste a francaturii. Aceasta face pe mulţi filatelişti să renunţe pur şi simplu la un material care doar aparent este fără valoare filatelică. Pentru că este un fapt cunoscut că personalul care asigura cenzura corespondenţei era obligat profesional ca în anumite cazuri suspecte să desprindă francatura spre a constata dacă nu există anumite înscrisuri acoperite de timbre. Asemenea cazuri sînt puse cert în evidenţă dacă privim piesele alăturate

(fig. 3—5). Apare evident faptul că francatura a fost special dezlipită în cursul operaţiei de cenzurare, dovedit prin aceea că ştampila CENZURAT a fost aplicată după ce au fost dezlipite timbrele. În mod cert astfel de piese prezintă toate însemnele filatelice. Ba mai mult, consider că au un plus de autenticitate şi că excluderea lor din colecţii şi dintre exponate este un act de superficialitate, incompatibil cu studiul filatelic.

De aceea este bine să fim foarte atenţi cînd găsim piese cu ştampila CENZURAT avînd francatura desprinsă sau smulsă şi să nu ne grăbim în ale cataloga drept piese fără nici un fel de valoare filatelică.

Personal pledez — şi asta o fac în numele multor altor filatelişti — că materialul care şi-a pierdut francatura în cursul tranzitului poştal, drept urmare a prelucrărilor oficiale de pe parcursul expeditor-destinatar, este perfect valabil filatelic şi poate constitui piese normale de ştampilografie, fără a fi penalizate ca valoare.

Proverbe răstălmăcite

GABRIEL TEODORESCU

- Ochii care nu se văd, se uită în clasorul vecinului.
- Care timbru nu-ţi place, schimbă-l cu altul.
- Cine se scoală de dimineaţă... achiziţionează primul... ultimele noutăţi sosite la magazinul „Filatelia".
- Cum îţi vei aşterne, timbrele în clasor, aşa le vei păstra.
- Gura mincinosului... timbre false vinde.
- Ziua bună de schimb, se cunoaşte după ce a trecut.
- Dar din dar se face raiul sau... o colecţie de mărci fără valoare.
- La filatelistul lăudat, să nu te duci cu clasorul gol.
- Toamna se numără doar bobocii. Timbrele în orice anotimp.

KARL BENZ SE RĂZBUNĂ

Inventatorul german K. Benz, îşi punea la încercare automobilul censtruit de el. Ieşind în stradă cu această maşină şi făcînd o manevră cu spatele, n-a observat în imediata apropiere — faetonul unui mezelar încărcat pînă la refuz cu şunci, cîrnaţi şi alte produse. — Faetonul la prima atingere de maşină, s-a răsturnat împrăştiind pe jos, în praf, mezelurile. Pentru a nu avea „probleme“ cu mezelarul şi „a nu intra în gura lumii“, cum se spune, K. Benz s-a oferit să-i cumpere toată marfa căzută pe jos. Nimeni nu era mai mulţumit decît mezelarul care reuşise să-i „bage pe gît“ lui K. Benz tot ce avea de vînzare. Dar se spune că nici Benz nu s-a lăsat mai prejos, „reuşind să-i vîndă mezelarului“ — maşina care făcuse paguba... Deci chit pe chit...

DIOGENE ŞI LINTEA

Filozoful grec Diogene curăţa şi pregătea pentru mîncare o cantitate de linte. În această situaţie l-a văzut Aristipp, elev al lui Socrates. Aristipp avea o situaţie materială mai bună decît Diogene, pentru că „a cîntat în struna mărimilor“. Aristipp l-a luat peste picior pe Diogene, spunîndu-i :

— Dacă ai fi învăţat să linguşeşti pe basileu (pe rege), nu ai fi fost nevoit să mănînci linte.

La care Diogene i-a răspuns :

— Iar tu dacă ai fi învăţat să trăieşti, hrănindu-te cu linte, n-ar mai fi trebuit să-l linguşeşti pe rege.

VOLTAIRE ŞI DUMNEZEIREA

Despre Voltaire toată lumea ştia că este ateu. Unii însă credeau că poate, poate îşi va schimba părerea şi, mai în glumă, mai în serios l-au întrebat :

— În ce raporturi te mai afli cu Dumnezeu ?

La care Voltaire a răspuns :

— Ne salutăm, dar nu vorbim unul cu celălalt.

CARE PE CARE

Alexandru Dumas — tatăl şi Balzac nu se prea aveau la inimă unul pe altul. Într-o zi s-au întîlnit întîmplător în casa unui prieten comun. Balzac s-a adresat lui Dumas cu voce tare :

— Cînd mă voi tîmpi, am să încep să scriu drame !

Dumas i-a replicat :

— Foarte bine ! Ce mai aştepţi ?...

FREDERIC CEL MARE ŞI ACADEMICIENII

Regele Prusiei, Frederic cel Mare a pus în faţa unui număr de academicieni următoarea „problemă“ :

— Aţi putea să-mi răspundeţi la întrebarea de ce o cupă cu şampanie are un alt sunet la ciocnire decît aceeaşi cupă cu vin de Burgundia ?

La această întrebare — regele a primit următorul răspuns :

— Sire, cu banii pe care îi primim din dispoziţia Dvs — nu putem să ne permitem a face astfel de experienţe şi nici să tragem vreo concluzie valabilă.

Culese de **EUGEN PANIGHIANŢ**

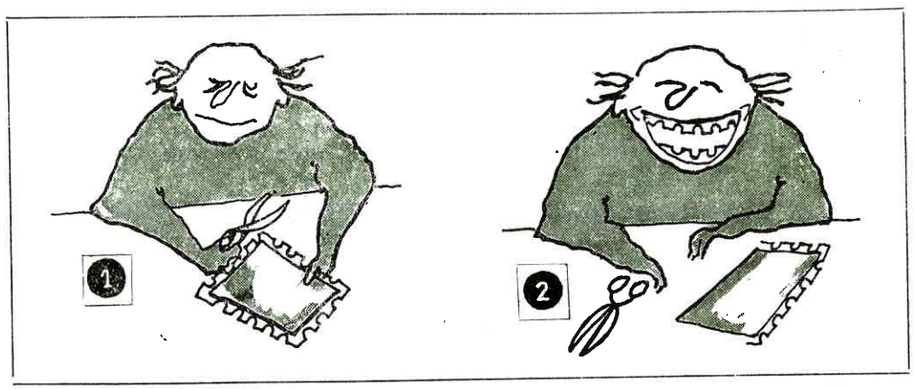

FILATELIE
PENTRU TINERET

MĂRCILE ROMÂNEŞTI PENTRU TELEGRAF

Mărcile serviciului telegrafic sînt — pentru mulţi colecţionari şi mai ales pentru cei tineri — ieşite din comun, întrucît de mult nu se mai folosesc nici la noi, nici în aproape toate celelalte ţări ale lumii.

Un prim aspect pe care nu trebuie să-l scăpăm din vedere, este că apariţia acestor mărci — în 1871 — este mult mai tîrzie decît introducerea serviciului telegrafic în România. Trasarea primelor linii telegrafice pe teritoriul fostelor Principate Unite datează încă din anul 1854. Acest eveniment a fost de altfel amintit, precum ştim, printr-o emisiune comemorativă, în anul 1954 (marca de 50 de bani — C.M.R., nr. 1422).

De atunci şi pînă în 1871, plata taxelor de trimitere a telegramelor s-a făcut în numerar de către expeditor, la ghişeul poştal-telegrafic [1], contra eliberare de chitanţă.

Se pare însă că noul sistem nu a dat — în practică — toate avantajele care fuseseră aşteptate, întrucît, după încă trei ani de aplicare — la 31 decembrie 1913 — s-a renunţat la folosirea mărcilor pentru telegraf, revenindu-se la sistemul încasării taxelor pe bază de recipisă [2].

Prima (şi totodată şi ultima) noastră serie de mărci pentru telegraf a fost alcătuită din cinci valori, în două desene diferite.

Primele două mărci din serie au avut un format mic, în care apăreau cifrele valorilor (25, respectiv 50 bani) în centrul unui oval înconjurat de o bandă pe care era înscris textul ROMANIA (în partea de sus) şi SERVICIUL TELEGRAFIC (jos).

Celelalte trei mărci, pentru valorile mari de 1, 2 şi 5 lei, erau de format mare (dreptunghi orizontal). În centrul mărcii apărea efigia lui Carol I, profilată în alb pe fond de culoare. În banda care înconjura ovalul, acelaşi text ca şi la valorile mici, iar în laturi, cifra valorii şi litera L (iniţiala cuvîntului LEI).

O caracteristică a acestei serii : este singura emisiune românească pe care efigia a fost încrustată în relief. Acest procedeu — care mai poate fi întîlnit la alte emisiuni din secolul trecut, din alte ţări — era mult mai costisitor decît celelalte sisteme de imprimare. El era totuşi folosit ca o măsură de îngreuiare a falsificării şi — mai ales — de înlăturare a obliterărilor.

Dat fiind că 1, 2 şi mai ales 5 lei reprezentau pe vremea aceea valori destul de mari, care ar fi tentat pe cei dornici de cîştiguri necinstite, în dauna poştei, s-a socotit nimerit a se recurge la procedeul încrustării.

Tot în scopul evitării refolosirii frauduloase a acestor mărci, era obligatorie obliterarea lor dublă : o dată cu ştampila poştală (de loc şi dată) şi a doua, printr-o ştampilă dreptunghiulară cu textul COMPT. CONTROLATU care atesta verificarea justeţei calculului sumei încasate, după numărul cuvintelor telegramei.

[1] Reunirea administraţiei poştale cu aceea a telegrafelor fusese făcută încă din 9 august 1864, pe baza hotărîrii luate într-un Consiliu de miniştri sub preşedenţia domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

[2] Şi în această privinţă, poşta austriacă nu a renunţat la mărcile pentru telegraf decît după cîţiva ani. Sistemul a continuat a fi aplicat în Belgia, pînă în 1899.

Foarte frecvent, mărcile erau desfigurate și cu trăsături de cerneală. Tocmai de aceea, exemplarele fără astfel de anunțări în cerneală sînt mult mai rare, cele uzate trebuie să poarte urmele ambelor ștampile indicate.

La 31 decembrie 1873, poșta a renunțat la folosirea mărcilor pentru telegraf care, în ciuda tuturor precauțiunilor luate, făceau totuși posibile fraude în dauna poștei, prin refolosirea mărcilor etc.

De atunci pînă azi, taxele telegrafice se plătesc la ghișeu, contra recipise.

Capitolul mărcilor pentru telegraf se limitează, la noi, la o singură serie. Ca un element în plus, el cuprinde și o eroare: varietatea cu inscripția DOUJ LEI (în partea de jos a chenarului desenului). Ea este destul de frecventă și nu justifică cota de catalog prea ridicată.

În anul 1871, serviciile telegrafo-poștale au căpătat o nouă așezare, cu o organizare mult mai bună, pusă la curent cu o seamă de aspecte tehnice și administrative care constituiau inovații pe vremea aceea.

La capitolul taxelor telegrafice, legea prevedea (art. 14) că telegramele trebuiau francate la prezentare. Mai departe, la art. 22 legea prescria că francarea se va face cu timbre telegrafice care se vor lipi pe originalul telegramei prezentate chiar de către expeditor sau de oficiantul telegrafic.

În acest sistem, controlul administrativ se făcea direct prin verificarea calculului taxelor tarifare și punctajul timbrelor aplicate. Eliberarea de chitanțe la ghișeu se suprima.

Este interesant de observat că în timp ce timbrele telegrafice au fost experimentate la noi în 1871, în Austria și Ungaria (a căror metodologie poștală era sub multe aspecte asemănătoare cu a noastră) mărcile pentru telegraf nu au fost introduse decît cu doi ani mai tîrziu.

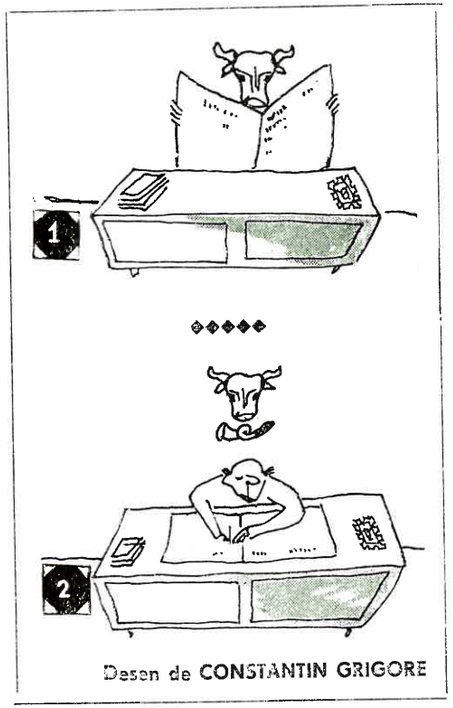

Desen de CONSTANTIN GRIGORE

...știați că...?

● Prima coliță românească a fost emisă în 1932, cu ocazia expoziției filatelice din acel an. Colița are dimensiunea de 100×125 mm, sistem de imprimare heliogravură, pe hîrtie albă fără filigran și nedantelată. Tiraj 50.000 exemplare și 50 exemplare pe hîrtie japoneză.

● La 1 octombrie 1945 au apărut primele mărci triunghiulare românești. Ele au dimensiunea de 44/35 mm și sînt cele două valori de 80+420 și 200+800 lei din emisiunea AGIR. Suprataxa timbrelor a fost dată Asociației Generale a Inginerilor din România pentru susținerea congresului său general.

● Cu ocazia Conferinței de la San Francisco (1945) poșta americană a scos o marcă jubiliară de culoare albastră în valoare de 5 cenți. Pe marcă se află înscris: „Spre Națiunile Unite 25 aprilie 1945" — Franklin D. Roosevelt.

Această marcă a fost pusă în circulație în prima zi a Conferinței.

De remarcat este faptul că ideea a aparținut președintelui Roosevelt.

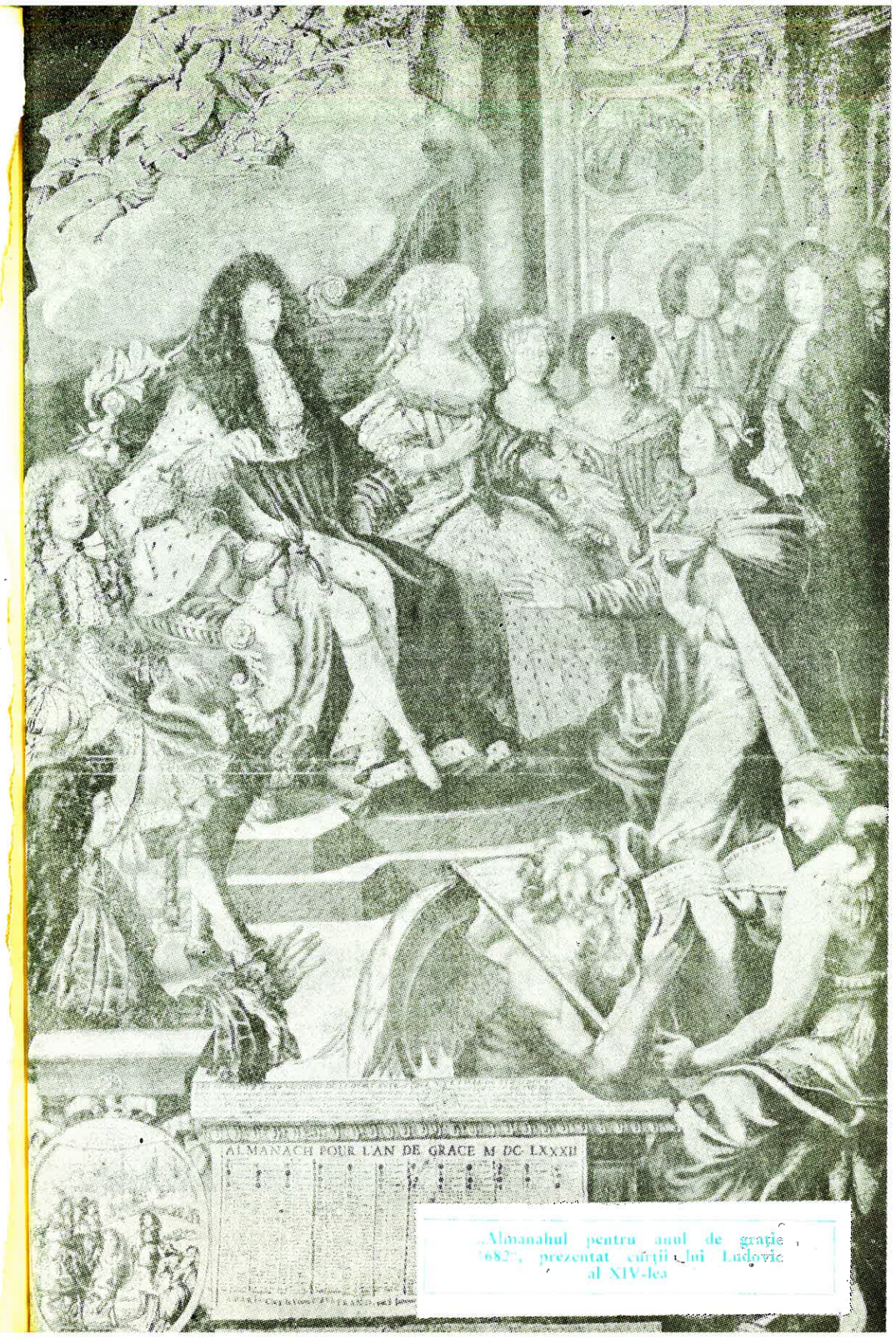

„Almanahul pentru anul de grație 1682", prezentat cărții Ludovic al XIV-lea